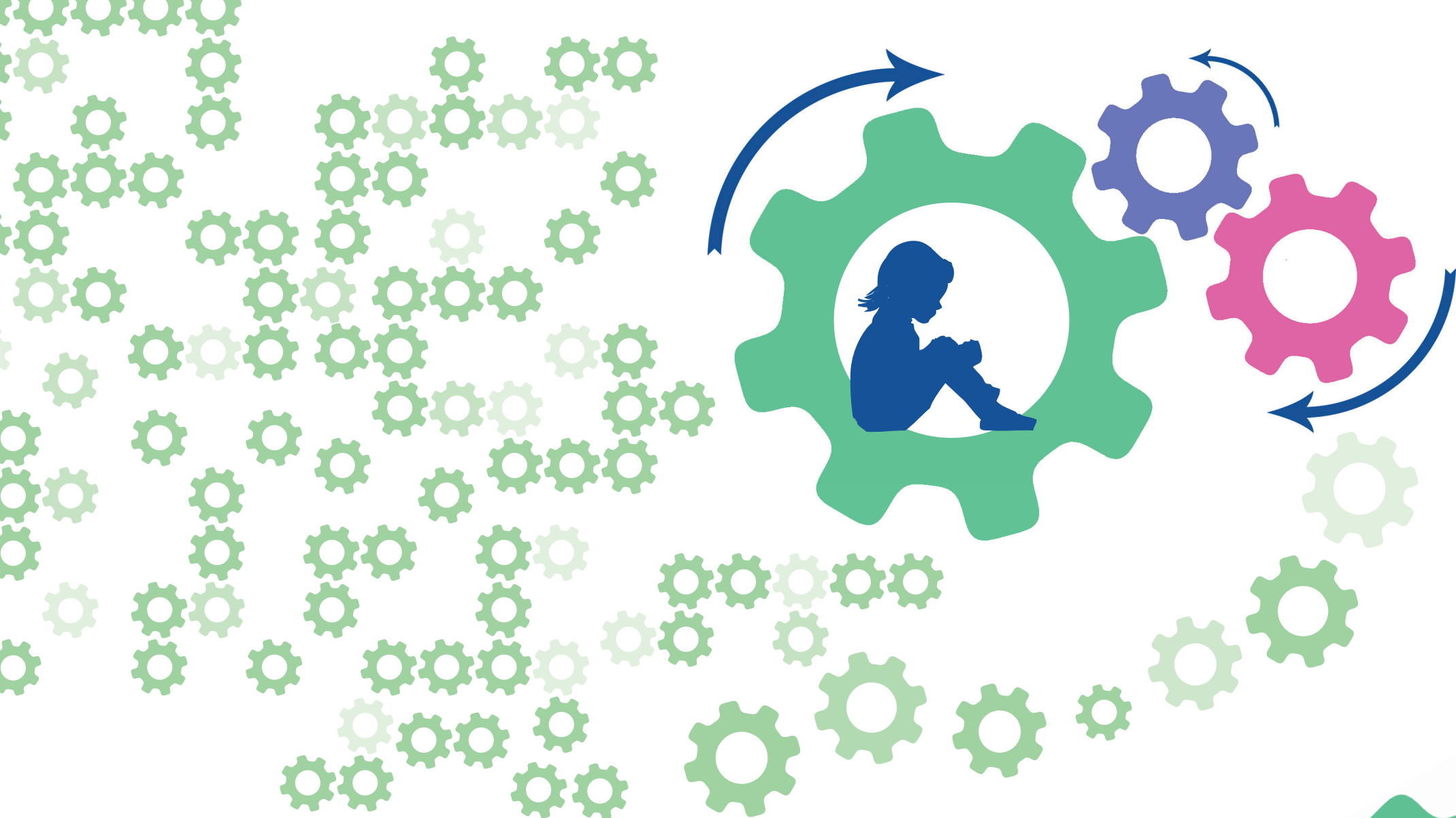

Metodické doporučení řešení syndromu CAN

■ Kolektiv autorů

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Multidisciplinární spolupráce při řešení syndromu CAN v Plzeňském kraji

Metodické doporučení

Metodické doporučení vzniklo díky projektu
„Nové poznatky v syndromu CAN a interdisciplinární spolupráce“
reg. č. CZ.1.07/3.2.02/04.0010.

ACADEMIA IREAS, o.p.s. © 2015

Obsah

Slovo na úvod	5
Metodické doporučení	7
Multidisciplinární spolupráce: praktický postup	9
Mezioborová platforma	11
Orgány sociálně – právní ochrany dětí (OSPOD)	13
Zdravotníci	23
Sociální služby	28
Policie	34
Pedagogičtí pracovníci	48
Společná doporučení	52
O autorech	57

Slovo na úvod

Vážení čtenáři,

má-li mít zneužívané, týrané a zanedbávané dítě šanci na to, že bude jeho kritická životní situace řešena, nikdy to nepůjde bez velmi odpovědné a profesionální spolupráce celé řady aktérů. Zdá se to jasné – ti, kdo ze zákona jednají v zájmu dětí, přeci spolupracují přirozeně. Tak snadné a samozřejmé to však v praxi není.

Až příliš často se ukazuje, že orgány sociálně právní ochrany dětí, sociální pracovníci, zdravotní sestry, policisté vyšetřující trestnou činnost páchanou na dětech a mládeži a další systémoví aktéři o sobě navzájem při řešení případů téhož klienta nevědí, a pokud ano, nespolupracují účinně. To nemusí nic říkat o velkém nasazení jednotlivců při řešení problému dětí a rodiny. Praxe však ukazuje, že funkční spolupráce při řešení syndromu CAN se v Česku teprve pomalu usazuje, jednotliví aktéři si zvykají na své role v multidisciplinárních týmech a učí se přispívat k řešení problému dítěte a rodiny společně. Také legislativa funkční spolupráci posiluje významněji teprve s poslední novelizací zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

I proto vznikla v rámci projektu „Nové poznatky v syndromu CAN a interdisciplinární spolupráce“ realizovaném v Plzeňském kraji metodika, zaměřená právě na multidisciplinární spolupráci při řešení syndromu CAN.

Popisuje pregnančně nejen role samotných aktérů, ale je návodem k tomu, jak tyto role účinně provázat, aby vznikly funkční týmy, kde jejich jednotliví členové velmi dobře vědí, čím do případu přispívají oni a v čem se mohou spolehnout na partnery.

V tak náročné a citlivé oblasti, jako je problematika syndromu CAN, to není snadné a banální. Naopak – týmy musí být funkční dlouhodobě, musí mít nastaveny mechanismy spolupráce, které zafungují vždy, když je to v klientském případě nezbytné. V okamžiku, kdy konkrétní dítě potřebuje účinnou pomoc, není čas na složité hledání módu spolupráce, ale naopak do sebe výkony profesionálů musí dobře zapadnout.

Multidisciplinární týmy nefungují jen v akutních situacích, ale naopak dokáží velmi účinně předcházet, či detekovat riziko výskytu syndromu CAN v rodinách. Výměna informací a spolupráce v multidisciplinárních týmech jsou zásadní podmínkou pro účinnou preventivní a depistážní činnost.

Široká spolupráce řady aktérů klade nároky na správné zapojení klienta do řešení případu. Dítě i rodič se nesmí přesunout do role pasivních objektů, ale měli by se na řešení problémů aktivně podílet a spoluformulovat je. Zároveň by neměli čelit situaci, kdy je každý z aktérů vede k jinému řešení a tím je de facto znemožňuje. Pro klienta musí být jejich role srozumitelné a dobře oddělené, což opět klade značné nároky na organizaci týmové spolupráce.

Přesto, a nebo spíše právě proto, se dlouhodobě prokazuje, že právě multidisciplinární spolupráce je v řešení syndromu CAN jedním z nejúčinnějších nástrojů a počáteční investice do jejího nastavení se velmi bohatě vyplácí. Ocení to nejen samotní klienti, ale i pracovníci, jejichž energie, know-how i entuziasmus jsou vynakládány efektivně a tím i v souladu s jejich posláním.

Věřím, že vám návodná metodika multidisciplinární spolupráce při řešení syndromu CAN pomůže nejen v běžné denní praxi, ale také při hledání řešení případů, které jste sami vyřešit nedokázali a nemohli, ale v týmu budete úspěšnější.

Klára Šimáčková Laurenčíková

Metodické doporučení

„Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (CAN) má mnoho příčin, mnoho podob a pro dítě může znamenat mnoho různých traumat. Proto jeho řešení vyžaduje spolupráci mnoha odborníků.“

Metodické doporučení Multidisciplinární spolupráce při řešení syndromu CAN vzniklo jako jeden z výstupů dvouletého projektu Nové poznatky v syndromu CAN a interdisciplinární spolupráce, který je realizován na území Plzeňského kraje. Projekt vznikl za účelem rozšíření nabídky dalšího vzdělávání v oblasti teorie i praxe syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte. Podpořenými cílovými skupinami byli sociální pracovníci, zdravotní sestry, pracovníci služby kriminální policie a vyšetřování – specialisté na trestnou činnost páchané na dětech a mládeži, pracovníci nízkoprahových center pro děti a mládež. Propojení těchto cílových skupin a poskytnutí podpory při jejich vzájemné spolupráci je sekundárním cílem projektu.

Předkládané metodické doporučení je souborem nejdůležitějších postupů při práci s dítětem se syndromem CAN s důrazem na mezioborovou spolupráci. Je tedy určeno jednak odborníkům, jejichž posláním je těmto dětem pomáhat, ale také těm, kteří s dětmi přicházejí do styku při jiných příležitostech. První skupinou jsou zejména pracovníci orgánu sociálně-právní ochrany dětí, pracovníci krizových a intervenčních center, policisté a soudci. Druhou skupinou potom zdravotní sestry a lékaři, pedagogičtí pracovníci a pracovníci NZDM. Výčet jistě není konečný. Materiál se zaměřuje na ty profese, které s dítětem se syndromem CAN pracují nejčastěji.

Obsah metodického doporučení tvoří výňatky z textů, které vznikly pro účely vzdělávacího semináře výše zmíněných cílových skupin. Doplnují je cenné poznatky ze seminářů, poskytované samotnými účastníky. Dále jsou zde zapracovány podněty odborníků zabývajících se tématem ohroženého dítěte z pozice vedoucích pracovníků relevantních rezortů v kraji. Ty byly získány při inspirativních pracovních setkáních. V textu jsou zapracovány dokumenty a analýzy, které v kraji na podobné téma vznikly.

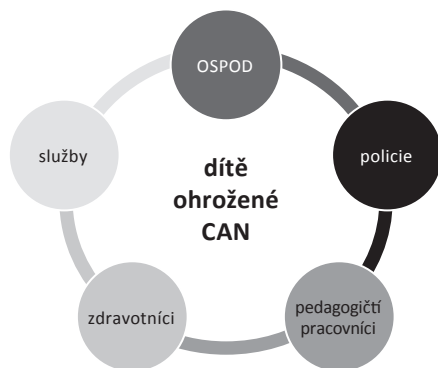
Multidisciplinární spolupráce: praktický postup

Případy dětí ohrožených syndromem CAN patří k nejzávažnějším v systému práce s ohroženými dětmi a rodinami. Syndrom CAN je sám o sobě vnímán jako komplex příznaků, které násilí na dětech provázejí, a které z něj vyplývají. Protože se jedná nejen o otázku zdravotního stavu dítěte, ale i jeho psychiky a identity, dalšího společenského fungování, zajištění ochrany dítěte, pokud možno v rodinném prostředí, ale zároveň i potrestání těch, kdo násilí působí, je nezbytné, aby se na řešení situace dítěte podíleli ve vzájemné součinnosti odborníci, kteří se se zachytem dětí ohrožených syndromem CAN setkávají nejčastěji:

- orgán sociálně – právní ochrany dětí („OSPOD“)
- zdravotní sestry, lékaři („zdravotníci“)
- nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, intervenční centra, krizová centra, sociální služby pro rodiny s dětmi („služby“)
- služba kriminální policie a vyšetřování – specialisté na děti a mládež („policie“)
- učitelé, výchovní poradci, pracovníci v oblasti prevence („pedagogičtí pracovníci“).

Role každého z těchto subjektů může být, pokud jde o odborné zaměření a metody práce (včetně legislativy), odlišná. Jedná se však vždy o naplnění společného cíle (ochrana dítěte), kdy aktivita jednoho ze subjektů není nikdy dostatečně efektivní, pokud není doplněna aktivitami ostatních (např. odpovědné rozhodnutí o umístění dítěte do náhradního prostředí).

Pokud jde o časový sled intervence, mohou jednotlivé subjekty s dítětem a rodinou pracovat zároveň nebo na sebe jejich aktivity mohou navazovat. Např. ohrožení dítěte jako první zachytí policie, ta dále informuje OSPOD, který zahajuje výkon sociálně – právní ochrany, lékař provede vyšetření dítěte a v další fázi je zapojena odborná služba. V jiném případě se jako první o případu dozvídá služba, která dále plní oznamovací povinnost vůči OSPOD a policii.

Přínos multidisciplinární spolupráce¹

- prohloubení ochrany dítěte, zajištění kompletních a provázaných služeb
- vzájemná osobní znalost osob, které vzájemně spolupracují
- možnost rychlého sdílení informací (případová konference)
- možnost vzájemných konzultací, poradenství
- usnadnění určení vlastních postupů dobrou znalostí postupu ostatních
- usnadnění rozhodování, sdílení úkolů a odpovědností
- zvýšení porozumění podpůrnému systému ze strany rodiny.

1 Rámec multidisciplinární spolupráce je dán platnými strategickými dokumenty, např. Národní strategií ochrany práv dětí

Mezioborová platforma

Vznik mezioborové platformy je praktickou součástí mezioborové práce (nejen) při řešení situace dětí ohrožených syndromem CAN. Spolupráce v rámci ustálené struktury je doporučována právě s ohledem na citlivost a složitost tématu CAN a potřebu ukotvení vzájemných kontaktů všech aktérů podpůrného systému.

Mezioborová spolupráce často vzniká „zespoda“, z terénu, potřebou sdílení informací, sladění postupu, prosazování společných zájmů – v praxi spočívá řešení konkrétních případů obvykle na úzké skupině odborníků z jednotlivých oblastí (např. pracovnice OSPOD se specializací na CAN, policista specializovaný na děti a mládež, zkušená zdravotní sestra, pracovník sociální služby, vyškolený pedagog).

Jednou ze základních zásad pro vznik kvalitní mezioborové spolupráce je „nebořit to, co funguje“, ale naopak využít již fungujících skupin, mezioborových setkávání, apod., k jakkoliv příbuzným tématům (např. bezpečnost, drogy, cizinci, senioři, apod.). Stejně tak lze využít stávajících sociálních komisí nebo komisí sociálně – právní ochrany dětí na obcích druhého, resp. třetího typu.

Mezioborová platforma v ideálním případě funguje na úrovni

Místní úroveň (ORP či obec, komunita)

Hlavními úkoly jsou: spolupráce na konkrétních složitých případech dětí ohrožených CAN, síťování služeb, společné prosazování zájmů.

Krajská úroveň

Hlavními úkoly jsou: monitoring situace v kraji, vyhodnocování situace (služby, vzdělávání, financování), podíl na tvorbě krajských koncepcí, iniciativa pro legislativní a národní koncepční změny.

Praktická doporučení pro vznik a fungování mezioborové platformy

Pro fungování mezioborové platformy je žádoucí, zabývat se předem následujícími otázkami:

- Definice cílů platformy a témat, jimž se bude skupina zabývat
- Vymezení terminologie, shodné porozumění pojmům (kdo je týrané dítě, kdo je podpůrná profese v oblasti CAN, apod.)
- Dohoda o formě jednání, nakládání s výstupy, mlčenlivosti
- Členství ve skupině (není pevně dáno, doporučený rozsah zahrnuje všechny subjekty zainteresované v řešení syndromu CAN, tj. minimální rozsah OSPOD, školy, policie, zdravotníci, nestátní organizace, případně soudci, státní zástupci, psychologové, apod., zvážit lze též účast zástupců samosprávy)
- Určení jednoho z členů pro administrativní úkony (svolávání, zápisy).

Je možné doporučit fungování mezioborové platformy pro otázky spojené s CAN sledováním jednotlivých fází řešení situace dítěte ohroženého syndromem CAN, tj. detekce (se zvláštní pozorností k roli pedagogů při včasném zachytu podezření), intervence a následná práce s dítětem a rodinou.

Specifika Plzeňského kraje

Přestože je systém ochrany dětí ohrožených syndromem CAN obecně totožný v rámci celé ČR, jsou součástí tohoto metodického doporučení též specifické informace týkající se situace v Plzeňském kraji. Jedná se zejména o konkrétní situaci v regionu z hlediska pokrytí odbornými službami týkajícími se CAN.

Orgány sociálně – právní ochrany dětí (OSPOD)

Příznaky typické pro syndrom CAN jsou popsány v odborné literatuře a jsou obecně známy. Jednotliví odborníci k nim při identifikaci přistupují podle své role v pomáhající profesi, tj. z hlediska zdravotního stavu, celkového kontextu situace rodiny, potřeb dítěte nebo právního statutu oběti.

Ohrožené děti jsou OSPOD identifikovány dvěma způsoby. Jednak se jedná o vlastní vyhledávací činnost OSPOD (vychází ze znalosti daného území, šetřením jiných rodin v sociálně vyloučených lokalitách, apod.), jednak o provádění šetření na základě přijatých oznámení. Právě oznamovací povinnost ostatních subjektů je těžištěm sociálně-právní ochrany dětí. Je proto upravena podrobně několika právními předpisy, včetně trestního zákona.

- Oznamovací právo veřejnosti: každý je oprávněn upozornit OSPOD na ohrožení dítěte.
- Oznamovací právo dítěte: dítě má právo obrátit se na OSPOD s žádostí o pomoc, a to i bez vědomí rodičů.
- Oznamovací **povinnost** státních orgánů, pověřených osob, škol, školských zařízení, poskytovatelů zdravotních a sociálních služeb, popřípadě dalších zařízení určených pro děti: oznámit obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností skutečnosti nasvědčující tomu, že se jedná o ohrožené dítě. Přitom se **nelze odvolávat** na povinnost zachování povinné mlčenlivosti.

Jmenovitě uvedeným subjektům je uložena povinnost oznámit orgánu sociálně-právní ochrany dětí při obecním úřadu obce s rozšířenou působností podezření z poškozování zájmu dítěte bezprostředně po zjištění skutečností, které nasvědčují tomu, že se jedná o dítě, kterému je třeba poskytnout sociálně právní ochranu.² Bližší specifikace toho, na jaké okolnosti se oznamovací povinnost vztahuje, jsou uvedeny v § 6 zákona č. 359/1999 Sb., kde je definováno, na jaké děti se sociálně-právní ochrana zejména vztahuje.

2 zákon č. 359/1999 Sb., § 10, odst. 4

V případě dětí ohrožených syndromem CAN se jedná zejména o děti podle § 6, odstavce 1 bodu e): „na kterých byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, svobodu, jejich lidskou důstojnost, mravní vývoj nebo jmění, nebo je podezření ze spáchání takového činu“. Je tedy zřejmé, že i v případě zatím neprokázaného podezření z týrání, zneužívání či jiného jednání ohrožujícího harmonický vývoj dítěte jsou pracovníci škol a školských zařízení právně vázáni k plnění oznamovací povinnosti – bezodkladnému sdělení podezření příslušnému orgánu sociálně právní ochrany dětí.

- Povinnost státních orgánů a dalších právnických a fyzických osob sdělovat OSPOD na vyžádání bezplatně údaje potřebné pro sociálně-právní ochranu dětí: pokud jde o informace týkající se týrání, zneužívání a zanedbávání dětí, nelze se odvolávat na povinnost zachovávat mlčenlivost.
- Povinnost rodičů spolupracovat s OSPOD: povinnost dostavovat se k osobnímu jednání, umožnit šetření v domácnosti nebo v jiném prostředí, kde se dítě nachází.

OSPOD zachovává mlčenlivost o osobě, která informace o ohroženém dítěti oznámila, údaje o tom, kdo podezření na CAN oznámil, mohou být založeny do tzv. oddělené složky spisové dokumentace OSPOD (do níž není možné nahlížet třetí osobou).

Ve vztahu k týrání, zneužívání a zanedbávání dětí je oznamovací povinnost upravena také trestním zákoníkem. **Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v ustanovení § 367 definuje trestný čin nepřekažení trestného činu**, který je páčán nebo se připravuje. Zákon vyjmenovává protiprávní jednání, které je povinností překazit. U dětí a mladistvých se zejména jedná o trestné činy znásilnění, pohlavního zneužití, týrání svěřené osoby, zneužití dítěte k výrobě pornografie.

Překazit trestný čin lze včasným oznámením policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci a také jednáním, které v dané situaci umožňuje zabránění v pokračování nebo dokonání trestného činu.

V ustanovení § 368 je definován trestný čin **neoznámení trestného činu** spáchaného jinou osobou. V tomto případě se jedná o neoznámení již dokonaného protiprávního jednání. U dětí a mladistvých se zejména jedná o trestné činy týrání svěřené osoby, těžkého ublížení na zdraví, zneužití dítěte k výrobě pornografie.

Pokud se kdokoli hodnověrně dozví, že jiná osoba páchá trestný čin uvedený v § 367 nebo spáchala trestný čin uvedený v § 368 odst. 1, a neoznámí tuto skutečnost bezodkladně státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, je jeho počínání kvalifikováno jako trestný čin spojený s odnětím svobody až na tři roky. Výjimkou jsou situace, ve kterých by oznamovateli či osobě jemu blízké v důsledku splnění oznamovací povinnosti bezprostředně hrozila smrt nebo těžká újma na zdraví³.

Je zřejmé, že neoznámení páchaného či připravovaného trestného činu znásilnění, zneužívání či týrání dítěte či mladistvého je samo o sobě považováno za trestný čin. To samé platí i pro neoznámení v minulosti spáchaného trestného činu týrání či těžkého ublížení na zdraví dítěte či mladistvého.

Z výše uvedené úpravy vyplývá, že povinné subjekty oznamují podezření na ohrožení dítěte jednak OSPOD, jednak orgánům činným v trestním řízení (i přes to, že mezi nimi dále funguje vzájemné vyzkoušení).

K tomu, aby provedli **pohovor s dítětem**, jsou zpravidla školeni všichni odborníci, je ale třeba nezapomínat na riziko sekundární viktimizace dítěte, případně ohrožení trestního řízení (opakované vyjádření dítěte pro zdravotníka, službu a OSPOD může vést k traumatizaci dítěte, znedůvěryhodnění výpovědi, obvinění z manipulace, odmítnutí spolupráce dítěte). Je tedy důležité v rámci multidisciplinární spolupráce řešit, kdo a kdy s dítětem bude hovořit.

3 trestní zákoník, § 367, odst. 2 resp. § 368, odst. 2

OSPOD je v zájmu ochrany ohrožených dětí oprávněn tyto děti navštěvovat a provádět s nimi pohovory v místě, kde se nacházejí, a to i bez vědomí jejich rodičů (zejm. tam, kde hrozí střet zájmů dítěte a rodičů, např. pokud jsou rodiče možnými pachateli nebo spolupachateli násilí na dítěti). Cílem je především zjistit, jak je zajištěna péče o dítě, v jakých sociálních podmínkách dítě žije a jaké je chování dítěte. OSPOD je přitom oprávněn pořizovat obrazové a zvukové záznamy.

Dítě má ze zákona právo vyjádřit své názory při projednávání všech záležitostí, které se ho týkají, a to **i bez přítomnosti rodičů** nebo jiných osob odpovědných za výchovu. OSPOD je přitom povinen věnovat vyjádření dítěte náležitou pozornost odpovídající jeho věku a rozumové vyspělosti. Názory a přání dítěte je OSPOD povinen zohlednit při výkonu sociálně – právní ochrany dítěte. Zajištění názoru dítěte je ale nezbytné – kromě vytěžení potřebných informací má i funkci k posílení participační role dítěte – dítě dostává informaci, že je o jeho názor zájem, setkává se s osobou, která mu naslouchá a je možné se jí v budoucnu i svěřit. V případě, že se pracovník OSPOD necítí k rozhovoru s dítětem (např. hluboce traumatizovaným) kompetentní, dožádá k tomuto úkonu spolupráci odborníka (psychologa). OSPOD může být k provedení rozhovoru s dítětem dožádán i soudem.

Zároveň dítě, které je schopno s ohledem na svůj věk a rozumovou vyspělost posoudit dosah a význam rozhodnutí, která se ho týkají, obdrží od OSPOD všechny potřebné informace. O dětech starších 12 let je vždy předpokládáno, že jsou schopny informaci přijmout, vytvořit si na ni vlastní názor a tento názor sdělit.

Specifická ochrana týraných, zneužívaných a zanedbávaných dětí není zvlášť vymezena zákonem, vztahuje se na ni stejný postup jako v jiných případech sociálně-právní ochrany dětí. Rozdíl ale spočívá v míře ohrožení dítěte, kdy se prioritou stává zajištění bezpečí dítěte. Umístění dítěte mimo rodinu (např. do nemocnice) tak může předcházet dlouhodobé práci s rodinou, provedení podrobného vyhodnocení situace dítěte a rodiny a vytvoření individuálního plánu ochrany dítěte. V případech CAN je tedy postup odlišný, pokud jde o pořadí a rychlost jednotlivých intervenčních kroků.

Postup OSPOD z hlediska multidisciplinární spolupráce spočívá v:

- **Vyhodnocování situace dítěte a rodiny**

Pro zajištění objektivních informací o dítěti a jeho rodině je OSPOD povinen provést standardizované vyhodnocení situace rodiny. Vyhodnocování zahrnuje zanesení ověřitelných informací týkajících se zdraví, chování, emočního vývoje, učení, samostatnosti, rodičovských kapacit a dalších oblastí života dítěte a rodiny do standardizovaného formuláře. Ze zjištěných informací jsou následně definovány potřeby dítěte, rizika, která dítě ohrožují, přání dítěte a rodičů a zdroje podpory dítěte a rodiny. Vyhodnocení je průběžně aktualizováno a slouží jako podklad pro vytvoření individuálního plánu ochrany dítěte (viz níže) a práci s rodinou a dítětem.

Vyhodnocování zahrnuje též informace, které mohou být poskytnuty zdravotníky, policií, službami nebo školou – např. informace týkající se prospěchu dítěte.

Poznámka: Povinnost standardizovaného vyhodnocení je sice ukotvena zákonem o SPOD, s platností od ledna 2013, nicméně potřebné informace o nezletilých dětech byly ze strany OSPOD zajišťovány vždy – zjišťování pouze probíhalo nesystematicky, informace byly dožadovány a posuzovány bez vzájemných souvislostí, proto často nebyl zřejmý ani cíl práce s rodinou.

Bližší informace k vyhodnocování jsou k dispozici na webových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí (www.mpsv.cz/cs/14224).

- **Případová konference**

Případová konference je společné setkání OSPOD a dalších subjektů (zejména školy, lékařů, terapeutů, nestátních organizací pracujících s rodinou, apod.), které disponují informacemi o dítěti a rodině, nebo které mohou být zdrojem

podpory dítěti a rodině, zpravidla za účasti rodiny a dítěte. Cílem setkání je sdílet poznatky o dítěti a jeho potřebách, spolupracovat na vyhodnocení situace dítěte a na řešení nepříznivé situace dítěte a rodiny. Případovou konferenci svolává zpravidla OSPOD, účast na ní není vynutitelná, nicméně sdílení informací v rámci osobního setkání se jeví jako efektivnější než poskytování písemných zpráv. Též s požadavkem mlčenlivosti je v rámci případové konference nakládáno stejně jako při dožadování informací písemnou formou – mlčenlivost se nevztahuje na případy CAN, nicméně i v ostatních oblastech je možné sdílet potřebné informace s oporou zákonné úpravy (např. dočasná nepřítomnost některých účastníků případové konference na jednání, apod.). Za účast na případové konferenci náleží přizvaným osobám ze zákona náhrada mzdy.

Bližší informace k případovým konferencím jsou k dispozici na webových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí (www.mpsv.cz/cs/14224).

- **Individuální plán ochrany dítěte**

V návaznosti na vyhodnocení situace dítěte a rodiny je zpracován individuální plán ochrany dítěte (IPOD). V něm by měly být zahrnuty všechny potřeby dítěte vymezené standardizovaným vyhodnocením, včetně návrhů jejich naplnění. IPOD tak obsahuje konkrétní kroky k podpoře dítěte a řešení nepříznivé situace rodiny – tj. co je třeba udělat (např. zajistit pravidelnou docházku dítěte do školy), jak je to třeba udělat (např. s doprovodem dítěte do školy, dohledem nad dítětem ve škole, motivací dítěte ke školní docházce, apod.), kdo je za opatření odpovědný (např. rodiče, třídní učitel, asistent), kdy a jak bude ověřeno naplnění opatření (např. za dva měsíce se sejde případová konference v užším složení OSPOD, rodiče, škola a vyhodnotí jak se situace týkající se docházky vyvíjí).

Bližší informace k IPOD jsou k dispozici na webových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí (www.mpsv.cz/cs/14224).

Práce s dítětem a rodinou probíhá prostřednictvím realizace jednotlivých opatření IPOD. Při práci s dítětem a rodinou vystupuje OSPOD ve dvojí roli:

- Jednak se jedná o přímý výkon sociálně-právní ochrany dětí, tj. poskytování poradenství, provádění šetření, podávání návrhů soudu, zastupování dítěte, apod.
- Jednak jde o roli tzv. klíčového pracovníka dítěte, kdy je OSPOD koordinátorem práce s dítětem. OSPOD sleduje naplňování jednotlivých opatření IPOD, zejména, zda služby poskytované rodině plní svůj účel, zda se vzájemně nepřekrývají nebo nechybí.

Součástí práce s dítětem a rodinou je pravidelné setkávání v rámci případových konferencí, aktualizace IPOD.

Poznámka: Cílem práce s dítětem a rodinou je především dosáhnout jasného směřování sociálně-právní ochrany dítěte tak, aby situace dítěte byla v maximální možné míře stabilizována. Například, v současné době je v ústavní péči cca 10 tisíc dětí, významný podíl z nich v ní zůstává dlouhodobě. Rozhodnutím o umístění do ústavní péče je přitom dítě umístitelné také do pěstounské péče – přesto většina dětí zůstává v ústavu právě proto, že jejich situace není systematicky řešena. S ohledem na obecně známý nepříznivý vliv kolektivní péče by děti měly v předem stanovené časové lhůtě (dané IPOD) být navraceny zpět do vlastní, sanované rodiny, nebo do rodiny pěstounské (na přechodnou dobu nebo trvale).

OSPOD je nadán kompetencí k realizaci řady činností k ochraně ohrožených dětí. Významné přitom je, že jsou zastoupeny činnosti preventivního, intervenčního i represivního charakteru, a v tomto pořadí by vždy měly být využívány i v praxi.

- **Preventivní činnost (§10 zákona o SPOD)**

Preventivní činnost spočívá na úrovni obecního úřadu především ve vyhledávání ohrožených dětí, působení na dítě i rodiče k nápravě nedostatků ve výchově

nebo chování, poskytování nebo zprostředkování poradenství. Obecní úřad obce s rozšířenou působností je potom pověřen zásadní odbornou činností spočívající v provedení vyhodnocení situace dítěte a rodiny, zpracování individuálního plánu ochrany dítěte a pořádání případových konferencí (více viz níže).

Nedílnou součástí preventivní činnosti je přijímání oznámení o podezření na ohrožení dítěte ze strany školských a zdravotnických pracovníků, nestátních organizací, veřejnosti, apod. Vzájemná spolupráce je podrobně popsána níže.

- **Poradenská činnost (§11 zákona o SPOD)**

Obecní úřad obce s rozšířenou působností zajišťuje nebo zprostředkuje poradenství týkající se výchovných, sociálních, vzdělávacích a dalších problémů souvisejících s péčí o dítě, apod. Krajský úřad se zaměřuje ve své poradenské činnosti zejména na přípravu budoucích osvojitelů a pěstounů a jejich dětí na přijetí dítěte do náhradní rodinné péče, a takovým rodinám zajišťuje následně poradenství. Obecní úřad obce s rozšířenou působností je též oprávněn rodičům nařídit využití odborné poradenské pomoci.

- **Výchovná opatření (§13 zákona o SPOD)**

Obecní úřad obce s rozšířenou působností může rodiče nebo dítě, pokud to vyžaduje zájem na řádné výchově dítěte, napomenout, stanovit nad dítětem dohled, uložit dítěti nebo rodičům omezení bránící působení škodlivých jevů na výchovu dítěte (např. zákaz určité činnosti, návštěvy určitých míst, apod.) nebo uložit rodičům nebo dítěti povinnost využít odbornou poradenskou pomoc, mediaci nebo terapii.

Pokud tato opatření nevedou k nápravě, je možné na základě soudního rozhodnutí, umístit dítě až na tři měsíce do střediska výchovné péče, zařízení pro děti vyžadující pomoc, zdravotnického zařízení, atp.

- **Umístění dítěte mimo rodinu**

Obecní úřad obce s rozšířenou působností je oprávněn podat návrh soudu na umístění dítěte mimo rodinu, předtím je povinen zvážit využití mírnějších výchovných prostředků, projednat důvody umístění dítěte mimo rodinu s dítětem i rodiči a uspořádat případovou konferenci, kde jsou projednány důvody umístění dítěte mimo rodinu a další možné způsoby jejich řešení. V rámci ochrany dítěte OSPOD též poskytuje součinnost soudu při výkonu rozhodnutí o výchově nezletilých dětí, zajišťuje neodkladnou péči dítěti, které se ocitlo bez rodičovské péče, posuzuje situaci dítěte, které se souhlasem rodiče převzala do výchovy jiné osoby.

- **Svěření dítěte do péče jiných osob než rodičů, zprostředkování náhradní rodinné péče**

OSPOD plní specifickou roli v procesu svěřování dítěte do péče jiných fyzických osob než rodičů, v podpoře dětí svěřených do náhradní rodinné péče a v podpoře náhradních rodičů (více §19 až 27 zákona o SPOD).

- **Ústavní a ochranná výchova**

OSPOD se v případě potřeby podílí na přemístění dítěte do ústavu a sleduje prospěch dítěte v ústavní péči (poznámka: za současné práce s rodinou nebo vyhledáváním náhradní rodiny).

- **Sociální kuratela**

OSPOD se podílí na práci s dětmi s výchovnými problémy, dětmi v ústavní péči, dětmi z rodin s nízkou sociální úrovní, na eliminaci nepříznivých jevů v okolí dětí, atp., včetně přípravy dětí na opuštění ústavní výchovy a podpory jejich dalšího profesního uplatnění.

- **Další oblasti sociálně-právní ochrany dětí**
 - Sociálně-právní ochrana ve vztahu k cizině
 - Sociálně-právní ochrana ve zvláštních případech
 - Komise sociálně-právní ochrany dětí
 - Zařízení sociálně-právní ochrany dětí
 - Pěstounská péče
 - Poskytování sociálně-právní ochrany dětí pověřenými osobami.

Zdravotníci

Před vyslovením podezření ze syndromu CAN je nezbytné, současně s převzetím dítěte do péče, aby praktický lékař pro děti a dorost:

- a) měl k dispozici předchozí zdravotnickou dokumentaci (propouštěcí zprávy, protokol o předání pacienta, apod.),
- b) zjišťoval a zapisoval do zdravotnické dokumentace aktuální sociální zázemí dítěte a jejich změny,
- c) pojal podezření na dítě žijící v rizikovém prostředí, pokud rodič (zákonný zástupce) dítěte odmítl udat jméno a adresu posledního praktického lékaře pro děti a dorost,
- d) pojal podezření na dítě žijící v rizikovém prostředí u rodičů, kteří často mění ošetřujícího lékaře nebo vyhledali opakovaně lékaře a uváděli nedůvěryhodnou anamnesu potíží dítěte,
- e) rozeznal užívání nedoporučených postupů v léčbě dítěte,
- f) rozeznal chybné způsoby péče o dítě včetně jeho stravování,
- g) provedl komplexní vyšetření dítěte při převzetí do péče, včetně výšky, hmotnosti, obvodu hlavičky a paže, BMI, vyšetření moče a popisu stavu dítěte. Důležité je postřehnout anomálie v oblečení, chování a v navazování kontaktu s dítětem. Obzvláštní pozornosti je potřeba věnovat popisu zhojených poranění, jizvám, tetováním, opruzeninám či nepřiměřenostem v chování dítěte,
- h) řádně, čitelně a úplně provedl o vyšetření zápis do zdravotnické dokumentace.

Vyslovit podezření na syndrom CAN může i lékař jiného zdravotnického zařízení, ambulantního či lůžkového oddělení (např. chirurgická či úrazová ambulance, dětské oddělení nemocnice apod.). Nejčastěji, pokud mechanismus úrazu neodpovídá udávanému.

Oznamovací povinnost při podezření na syndrom CAN zdravotnický pracovník splní tím, že podá okamžitou telefonickou zprávu orgánu sociálně právní ochrany dítěte. Příslušnému pracovníkovi vždy zdravotnický pracovník sdělí, kam dítě, u kterého má podezření na syndrom CAN, odesílá. Oznamovací povinnost vyplývá z ustanovení § 7 odst. 2 zákona č.359/1999 Sb., kdy každý je oprávněn upozornit orgán sociálně – právní ochrany dětí na porušení povinností nebo zneužití práv vyplývajících z rodičovské odpovědnosti, na skutečnost, že rodiče nemohou plnit povinnosti vyplývající z rodičovské zodpovědnosti, nebo na skutečnosti uvedené v § 6 odst. 1 písm. b) až e) zákona č.359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí. Pokud negativní jednání vůči dítěti dosahuje intenzity trestného činu, má zdravotnický pracovník oznamovací povinnost dle § 368 z. č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku (oznámení státnímu zástupci, policejnímu orgánu).

Zápis do zdravotnické dokumentace dítěte musí obsahovat datum a čas prvotního podezření ze syndromu CAN a jméno doprovodu dítěte. Následuje záznam vlastního šetření, tj. subjektivní popis potíží vyslovený dítětem nebo doprovodem a komplexní vyšetření dítěte s popisem nálezu. Do dokumentace si zdravotník zaznamená jméno pracovníka orgánu sociálně právní ochrany dítěte, kterému bylo podezření na syndrom CAN nahlášeno a zařízení, do kterého bylo dítě s doprovodem odesláno.

Jestliže jsou ve zdravotnické dokumentaci údaje o zákonném zástupci, pěstounovi či jiné pečující osobě, z nichž lze vyvodit podezření na sy. CAN, může poskytovatel (tzn. zdravotnické zařízení) omezit zpřístupnění zdravotnické dokumentace této osobě (§67, z. č. 372/2011 Sb., zákona o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování).

Kopii zápisu vyšetření předá na vyžádání Policii či Orgánu sociálně právní ochrany dítěte, a to v souladu s §53 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně – právní ochraně dítěte, v platném znění.

Při podezření na syndrom CAN lékař musí

- a) zachovat profesionální jistotu v komunikaci s dítětem a jeho doprovodem,
- b) zabránit konfrontačnímu pohovoru s doprovodem dítěte,
- c) zaznamenat údaje získané od doprovodu dítěte (dle možností i od dítěte) ve vztahu k aktuálním potížím dítěte,
- d) provést cílené vyšetření dítěte, včetně výšky, hmotnosti, obvodu hlavičky a paže, BMI, vyšetření moče popisu stavu dítěte. Důležité je postřehnout úroveň oblečení, způsob chování a případné obtíže s navazováním kontaktu s dítětem. Obzvláště ní pozornosti je potřeba věnovat popisu poranění či změnám v chování dítěte,
- e) v případě podezření na sexuální zneužívání, zvláště pozorně vyšetřit genitál a řitní otvor. Mnohdy jsou známky násilí patrný na prádle, které je potřeba zajistit (stopy krve, spermatu),
- f) písemně zaznamenat všechny údaje ze svého vyšetření do zdravotnické dokumentace (viz dále),
- g) na základě subjektivních i objektivních údajů **okamžitě** telefonicky informovat o svém podezření orgán sociálně - právní ochrany dětí (dále jen OSPOD). Dle reálné situace oznámí OSPOD svůj další postup a kam dítě odesílá. Každému dítěti s podezřením na sy. CAN **okamžitě** zařídí hospitalizaci na dětském oddělení nemocnice.

Další postup lékaře (alternativy):

- u dítěte, které vyhledalo lékařskou péči samo, zařídí jeho převoz k okamžité hospitalizaci na dětském oddělení nemocnice (vždy osobně či v doprovodu zdravotní sestry) nebo
- u dítěte, jehož doprovod upozornil lékaře na své podezření ze sy. CAN (např. učitel, instruktor, soused, příbuzný dítěte atd.), zařídí převoz dítěte k okamžité hospitalizaci na dětském oddělení nemocnice. Z důvodu budoucích svědeckých výpovědí si lékař vyžádá od doprovodu spojení (jméno, bydliště, telefon atd.) nebo
- v případě dítěte, jehož doprovod může být pachatelem sy. CAN (rodič, pěstoun), musí postupovat rozhodně, neboť dítě je v ohrožení života. Vždy předá doprovodu písemné doporučení dítěte k okamžité hospitalizaci na dětském oddělení nemocnice. Lékař se za vhodnou dobu ujistí, zda dítě bylo hospitalizováno.

POZOR! V případě existence reálného nebezpečí další agrese doprovodu vůči dítěti musí lékař zajistit jeho převoz za asistence Policie ČR. Pokud doprovod odmítl respektovat doporučení k okamžité hospitalizaci dítěte nebo dítě nepředal do nemocniční péče, lékař tuto skutečnost neprodleně nahlásí OSPOD a Policii ČR.

Velmi často vzniká podezření na sy CAN během hospitalizace dítěte na lůžkovém oddělení (těžké neprospívání, časté hospitalizace pro opakované úrazy nejasné příčiny, zlomeniny u dětí mladších 2 let, náhodná diagnostika zlomenin staršího data – např. žeber apod. Nemocniční lékaři informují OSPOD, ale v závažných případech podávají trestní oznámení PČR.

- h) **na základě subjektivních i objektivních údajů se lékař rozhodne**, že bude telefonicky informovat o svém podezření Orgán sociálně – právní ochrany dětí a dítě, které vyhledalo lékařskou péči samo nepropustí z ordinace do doby, než-li OSPOD neprovede další opatření nebo

- požádá doprovod dítěte o setrvání v čekárně do dalšího opatření nebo
- doporučí dítě k okamžité hospitalizaci na dětské oddělení nemocnice nebo
- odešle dítě s doprovodem ke konziliárnímu vyšetření na odborné pracoviště nebo
- odešle dítě s doprovodem na dohodnuté místo jejich dalšího pobytu.

Diagnózu syndromu CAN, která potvrzuje podezření, lze definitivně stanovit na základě komplexního vyšetření multidisciplinárního týmu odborníků dětského lůžkového zařízení (resp. dětského zařízení - kojenecký ústav, dětský domov do 3 let věku, dětské centrum).

– Terapeutická práce

je realizována v širokém záběru sahajícím od jednorázové krizové intervence (spojené s diagnostikou) přes krátkodobou individuální, skupinovou či rodinnou terapii, až k dlouhodobé formě psychoterapie, kdy je potřeba několika-měsíční péče. Důležitou složkou terapie je i forma socioterapie, kterou rozumíme terénní práci v podobě kontaktu s rodinou v jejím přirozeném prostředí. V praxi praktického lékaře pro děti a dorost se terapie řídí dle doporučení odborných ambulancí a sociálním statutem dítěte, které se nachází v biologické rodině nebo v náhradní rodinné péči anebo v ústavní péči.

– Dispenzární péče

Duševní poruchy v dětském věku – děti v těžkých sociokulturních podmínkách (dětí týrané, sexuálně zneužívané).

Frekvence dispenzárních prohlídek: 4-6 x za rok.

Specializace dispenzarizujícího lékaře: praktický lékař pro děti a dorost, psychiatrie, psychologie.

Sociální služby

Základní legislativní rámec pro sociální služby tvoří zákon č. 108/2006 Sb. ve znění pozdějších předpisů, o sociálních službách. V § 3 tohoto zákona jsou sociální služby vymezeny jako „činnosti či soubor činností zajišťujících pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení.“ Sociální služby dle tohoto zákona zahrnují sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence. Pro poskytovatele služeb platí povinnost registrace sociálních služeb, též podle zákona č. 108/2006 Sb.

S problematikou syn. CAN se sociální pracovníci mohou setkat téměř ve všech službách zaměřených na cílovou skupinu děti, mládež a rodina. Z podstaty charakteru samotných služeb se pak toto téma nejčastěji objevuje ve službách sociální prevence, jako např. krizová pomoc, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, intervenční centra, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi apod.

Služby sociální prevence jsou ze zákona poskytovány bezplatně, některé z nich mohou být poskytovány i anonymně. Jednotlivé druhy služeb a činnosti, které jsou v jejich rámci poskytovány, vymezuje již jmenovaný zákon o sociálních službách a také jeho prováděcí vyhláška č. 505/2006 Sb.

Krizová pomoc je dle § 60 zákona č. 108/2006 Sb. definována jako „terénní, ambulantní nebo pobytová služba na přechodnou dobu poskytovaná osobám, které se nacházejí v ohrožení zdraví nebo života, kdy přechodně nemohou řešit svoji nepříznivou sociální situaci vlastními silami.“ Služba pak poskytuje základní činnosti v rozsahu úkonů definovaných prováděcí vyhláškou. Odborná metoda práce s klientem v krizové situaci se nazývá krizová intervence. Jejím úkolem je „zpřehlednit a strukturovat klientovo prožívání a zastavit ohrožující či jiné kontraproduktivní tendence v chování. Krizový pracovník klienta podporuje v jeho kompetenci řešit problém tak, aby dokázal aktivně a konstruktivně zapojit své vlastní síly a schopnosti...“.

Klientem této služby se může stát jednotlivec jakéhokoliv věku, tedy dítě i dospívající, v jeden okamžik může být ale také poskytována skupině, páru či celé rodině.

Krizová pomoc může být poskytována ambulantní či terénní formou. Může mít charakter pobytové krizové pomoci či telefonické krizové linky. Je to služba anonymní, kdy klient nemusí sdělovat nic, co nechce – tedy ani své jméno či bydliště. Může se odehrát v průběhu jedné či několika konzultací. Ve většině případů na ni navazuje další péče o klienta, ať už v podobě zdravotní péče či dalších např. sociálních služeb.

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež (NZDM) poskytují dle § 62 „ambulantní, popřípadě terénní služby dětem ve věku od 6 do 26 let ohroženým společensky nežádoucími jevy. Cílem služby je zlepšit kvalitu jejich života předcházením nebo snížením sociálních a zdravotních rizik souvisejících se způsobem jejich života, umožnit jim lépe se orientovat v jejich sociálním prostředí a vytvářet podmínky k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Služba může být poskytována osobám anonymně.“ Jednotlivé činnosti a rozsah úniků v nich pak opět stanovuje platná vyhláška.

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi (SASRD) jsou dle § 65 „terénní, popřípadě ambulantní služby poskytované rodině s dítětem, u kterého je jeho vývoj ohrožen v důsledku dopadů dlouhodobě krizové sociální situace, kterou rodiče nedokáží sami bez pomoci překonat, a u kterého existují další rizika ohrožení jeho vývoje.“ Také v tomto případě jsou činnosti a rozsah jejich úkonů definovány vyhláškou. Služby jsou určeny rodinám s dětmi od narození do 18 (resp. 26) let. Služby jsou poskytovány ambulantní formou v prostorách zařízení, ale též v přirozeném sociálním prostředí rodin, tedy v jejich domácím prostředí. Terénní forma je vhodná především tehdy, kdy je součástí poskytované služby podpora při nácviku konkrétních aktivit vedení domácnosti či péče o dítě. Pracovníci, kteří se společně s rodinnými příslušníky zaměřují na rozvoj a zvyšování jejich kompetencí jak pro běžný život ve společnosti, tak především pro péči a výchovu dětí, se velkou měrou podílejí také na prevenci odebrání dětí z těchto rodin. Služby jsou poskytovány diskrétně, dle přání klienta mohou být poskytovány i anonymně.

Identifikace syndromu CAN

V rámci sociálních služeb se lze s dítětem ohroženým syndromem CAN setkat zejména v těchto případech:

- a) dítě či mladistvý ohrožený syn. CAN sám vyhledá sociální službu
- b) sociální službu vyhledá někdo z blízkého okolí dítěte či mladistvého ohroženého syn. CAN
- c) sociální pracovník při poskytování sociální služby terénní formou v přirozeném prostředí rodiny identifikuje ohrožení syn. CAN u dítěte či mladistvého.

Oznamovací povinnost

Anonymita v sociálních službách

Zákon č. 108/1996 Sb., o sociálních službách, ukládá jako povinnost poskytovatele sociální služby dodržovat standardy kvality sociálních služeb (§ 88, písm. h). Potíž v oblasti práce se syndromem CAN u dítěte či mladistvého může nastat v případech, kdy podle kritéria 6b musí poskytovatel vést v případech, kdy to vyžaduje charakter sociální služby nebo na žádost osoby, anonymní evidenci. Tato anonymní evidence je dle stanoviska MPSV žádoucí právě především ve službách sociální prevence a to konkrétně: krizová pomoc, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, intervenční centra apod.

V praxi z toho pak vyplývá, že vyhledá-li výše zmíněnou službu, která deklaruje anonymitu využívání svých služeb, dítě či mladistvý ohrožený syndromem CAN či dospělý s podezřením na ohrožení syn. CAN u dítěte či mladistvého a požádá-li o anonymitu při poskytování sociálních služeb, je poskytovatel povinen tento požadavek respektovat. Je poté otázkou profesionality sociálního pracovníka vést

citlivým a bezpečným způsobem klienta buď k prolomení anonymity, příp. alespoň k vybavení klienta takovými informacemi, které mu umožní bezpečným způsobem situaci zvládat. V případě dítěte ohroženého syn. CAN to například znamená, vyba-vit ho dostatkem informací k tomu, aby v případě akutního nebezpečí vědělo, koho kontaktovat či jak v konkrétní situaci reagovat.

Mlčenlivost v sociálních službách

§ 100 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ukládá zaměstnancům poskytovatelů sociálních služeb povinnost zachovávat mlčenlivost o údajích týkajících se osob, kterým jsou sociální služby poskytovány, a to i po skončení pracovního poměru. Této povinnosti mohou být zproštěny pouze v případě, kdy s tím klient vysloví souhlas, a to písemně s uvedením rozsahu a účelu. Prolomit mlčenlivost je možné pouze v případě, stanoví-li tak tento zákon či zvláštní zákon – tedy v tomto případě občanský soudní řád a trestní řád.

Sám zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách prolamuje povinnost mlčenlivosti sociálních pracovníků vůči orgánu sociálně právní ochrany dětí v § 100a, kdy je poskytovatel sociálních služeb povinen na písemnou žádost sdělit orgánu SPOD údaje nezbytné pro poskytnutí sociálně-právní ochrany týkající se osoby, které byla rozhodnutím OSPOD uložena povinnost využít odbornou poradenskou pomoc podle zákona o SPOD, a to tehdy, vyhodnotil-li OSPOD, že se jedná o dítě, na které se sociálně právní ochrana zaměřuje.

Povinnost překazit a oznámit trestné činy uvedené v trestním zákoníku

Viz kapitola OSPOD, str. 13

Oznamovací povinnost vůči orgánu sociálně právní ochrany dětí

§ 10 odst. 4 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí vymezuje, že státní orgány, pověřené osoby, školy a školská zařízení, zdravotnická zařízení,

popřípadě další zařízení určená pro děti, jsou povinny oznámit orgánům sociálně právní ochrany dětí skutečnosti, které nasvědčují tomu, že mají ve svém okolí děti, na které se vztahuje sociálně právní ochrana, a to bez zbytečného odkladu. Výše jmenované subjekty jsou povinny oznámit všechny takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný, anebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo. Při oznámení v těchto případech je důležité zvažovat spíše průběh skutku, co se přesně stalo, a nebrat v úvahu věk dítěte. Celé jednání muselo být buď závažné i v jednotlivém projevu, anebo muselo trvat delší dobu a mít takovou podobu, která byla nebezpečná. Je tedy potřeba rozlišit, a to pouze na základě zkušeností, praxe a dlouhodobější spolupráce s uvedenými úředníky, které jednání už je na ohlášení a které ještě ne. Příklady dobré praxe ukazují, že je důležité mít v organizaci zavedený mechanismus pro vyhodnocení míry závažnosti situace dítěte. V případě, kdy je situace vyhodnocena jako již pro dítě ohrožující, je nutné, aby oznámení bylo provedeno bez zbytečného odkladu, tzn. bezprostředně potom, co se událost stala či situace vyhrotila. V případě, kdy situace není vyhodnocena jako bezprostředně ohrožující, je důležité zaznamenat okolnosti tohoto rozhodnutí (proč a jak bylo zváženo, že není).

Oznamovací povinnost při podezření ze syn. CAN poskytovatel splní tím, že podá okamžitou telefonickou a následně písemnou zprávu orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Spolu s oznámením proběhne projednání dalších kroků, které budou následovat ve vztahu k zajištění bezpečí ohroženého dítěte.

Spolupráce poskytovatele sociálních služeb s orgány sociálně-právní ochrany dětí

V případě, kdy dítě či rodina, kde byl identifikován syn. CAN využívá sociální služby, je žádoucí, aby všechny zúčastněné strany spolupracovaly jednotně a vzájemně se informovaly v zájmu zajištění bezpečí a poskytnutí vhodné péče tomuto dítěti i jeho rodině. Povinností orgánu sociálně-právní ochrany dětí, resp. obecního úřadu obce s rozšířenou působností, je dle § 51 odst. 4 bod d) na vyžádání „poskytnout poskytovateli sociálních služeb údaje potřebné pro poskytnutí sociální služby“.

Individuální plánování

Základním metodickým nástrojem při poskytování péče či podpory v sociálních službách je individuální plánování. V sociálních službách se plánuje proces poskytované služby, včetně základních i dílčích cílů, kterých chce klient prostřednictvím služby dosáhnout. Proces individuálního plánování je vnímán jako velmi přínosný, neboť umožňuje individuálně přistupovat ke každému klientovi, zapojuje ho do dění, které se ho týká, zvyšuje jeho autoritu a kompetence. Individuální plán i volba prostředků a způsobů jeho naplňování je vytvářen s ohledem na potřeby, hodnoty, možnosti i schopnosti klienta.

Individuální plánování lze velmi účinně uplatnit též při poskytování podpory ohroženým dětem či jejich rodinám. Ohrožení dítěte se může dotýkat mnoha oblastí a jeho řešení pak může spadat do kompetence řady odborníků a specialistů z různých profesí (pracovníci SPOD, sociální pracovníci, pedagogičtí pracovníci, psychologové, lékaři, pracovníci pedagogicko-psychologické poradny apod.). Pomoc dítěti pak tedy nutně znamená i systémovou spolupráci. Nástrojem vhodným pro tuto systémovou spolupráci, která zahrnuje předávání zásadních informací, konkrétní zapojení jednotlivých subjektů či např. plánování společného postupu, jsou případové konference.

Policie

Policie získává informace o podezření ze syndromu CAN buď na základě vlastních poznatků, trestních oznámení a podnětů jiných osob a orgánů, na jejichž podkladě lze učinit závěr o podezření ze spáchání tr. činu (nejčastěji znásilnění, pohlavní zneužívání, týrání).

Poznámka: postupy policie jsou částečně určovány neveřejnými interními akty (příkazy policejního prezidenta), které nicméně plně vycházejí z trestního řádu.

Oznámení o skutečnostech nasvědčujících tomu, že byl spáchán tr. čin, je povinen přijímat kromě jakéhokoliv policejního orgánu také státní zástupce. Oznámení jsou podávána všemi způsoby komunikace, ale pokud se jedná o podezření na tr. čin související se syndromem CAN, nejvhodnější je **písemné oznámení** spolu s písemnými podklady potvrzující zprávu (například lékařská vyšetření, či pořízené fotografie a podobně) osobně doručené na útvar SKPV. Zde je oznamovatel zpravidla ihned vyslechnut a dohodnuta další nutná spolupráce s oznamovatelem.

Oznámení trestného činu – taktické zásady

- Oznámení OSPOD související se syndromem CAN je vhodné podávat diskrétně přímo u specializovaného útvaru služby kriminální policie a vyšetřování (dále jen SKPV) a to nejlépe u určených specialistů.
- Policisté útvarů služby pořádkové (uniformované) policie nejsou pro zpracování případů CAN odborně vyškoleni a zpravidla také postrádají potřebné zkušenosti. Nejsou oprávněni využívat operativně pátrací prostředky a před postoupením věci SKPV nepostupují, a ani nemohou v rámci prošetřování, postupovat diskrétně. Služba pořádkové policie oznámení zásadně prošetřuje otevřenou formou.
- Podle zákona o Policii ČR má policie povinnost odhalovat trestné činy z vlastní iniciativy (§ 69 zákona č. 279/2008 Sb., o Policii ČR). Zdroje informace může

SKPV podezření napřed konspirativně prošetřit pokud jsou k tomu dány zákonné i obecné podmínky a postupovat tak, jakoby pachatele odhalila na základě vlastní iniciativy.

- Oznámení je možno podat všemi způsoby komunikace, ale v případě podezření na trestný čin související se syndromem CAN, je možno doporučit především písemné oznámení osobně doručené na příslušný útvar SKPV (potvrzení kopie oznámení).
- Doporučuje se, aby oznámení nepodávala fyzická osoba, např. pracovnice OS-POD, ale právnická osoba (podpis statutárního vedoucího).
- Pokud existuje důvodné podezření z možné předpojatosti policejního orgánu, je možno oznámení podat na příslušném státním zastupitelství. Takto je věc od počátku dozorována státním zástupcem a ten zpravidla dává či doporučuje pokyny k dalšímu postupu, případně rozhodne o předání věci jinému policejnímu orgánu.

Oznámení má být stručné a srozumitelné a lze doporučit, aby obsahovalo odpovědi na 7 základních kriminalistických otázek. Oznamovatel uvede zdroj svých poznatků. Pokud oznamovatel nezná odpověď na některou otázku ze souboru, uvede to. Pokud oznamovatel neví něco přesně, upozorní na to. U některých otázek, např. „kdo“, pokud nezná identifikační údaje, použije např. popis osoby.

Základní kriminalistické otázky

KDO?	Pachatel, poškozený, svědek aj.,
CO?	Popis události (příběh)
KDY?	Od – do, příprava, pokus, dokonání
KDE?	Dislokace, trasy
JAK?	Způsob jednání (modus operandi)
PROČ?	Motiv – v čí prospěch?
ČÍM?	Doličné předměty – zbraně, nástroje

V případech hodných zvláštního zřetele je možné utajit podobu, totožnost, či jen místo bydliště svědka (zejména oběti nebo oznamovatele) tak jak mu to umožňuje trestní řád potažmo zákon o obětech. O tom rozhodne orgán činný v trestním řízení.

Obecně platí, že Policie ČR, již při prvním kontaktu, poskytne oběti trestného činu, a to i bez její žádosti, pět základních informací, a to formou formuláře, který je potřeba si přečíst či nechat vysvětlit:

1. u kterého konkrétního orgánu činného v trestním řízení může podat oznámení o skutečnostech nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, tedy podat trestní oznámení, a současně předá oběti kontakt na tento orgán;
2. na které subjekty se může oběť obrátit s žádostí o odbornou pomoc (psychologickou, právní apod.) a předá jí kontakty na tato místa pomoci, také uvede, kde získá další informace o věci, kterou oznamuje;
3. za jakých podmínek má právo na případné přijetí opatření k zajištění svého bezpečí podle jiného právního předpisu (například vykázaní, krátkodobá ochrana osoby policií);
4. jaké etapy řízení následují po trestním oznámení a jaká je úloha oběti v těchto fázích;
5. za jakých podmínek a v jakém rozsahu má oběť právo na peněžitou pomoc.

§ 102 trestní řád ochranná opatření (děti)

(1) Je-li jako svědek vyslýchána osoba mladší než osmnáct let o okolnostech, jejichž oživování v paměti by vzhledem k věku mohlo nepříznivě ovlivňovat její duševní a mravní vývoj, je třeba výslech provádět zvlášť šetrně a po obsahové stránce tak, aby výslech v dalším řízení zpravidla už nebylo třeba opakovat; k výslechu se přibere orgán sociálně-právní ochrany dětí nebo jiná osoba mající zkušenosti s výchovou mládeže, která by se zřetelem na předmět výslechu a stupeň duševního vývoje vyslýchané osoby přispěla k správnému vedení výslechu.

Může-li to přispět k správnému provedení výsledku, mohou být přibráni i rodiče. Osoby, které byly takto přibrány, mohou navrhnout odložení úkonu na pozdější dobu a v průběhu provádění takového úkonu navrhnout jeho přerušeni nebo ukončení, pokud by provedení úkonu nebo pokračování v něm mělo nepříznivý vliv na psychický stav vyslýchané osoby. Nehrozí-li nebezpečí z prodlení, orgán činný v trestním řízení takovému návrhu vyhová.

(2) V dalším řízení má být taková osoba vyslechnuta znovu jen v nutných případech. V řízení před soudem je možno na podkladě rozhodnutí soudu provést důkaz přečtením protokolu nebo přehráním obrazového a zvukového záznamu pořízeného o výsledku provedeném prostřednictvím videokonferenčního zařízení i bez podmínek uvedených v § 211 odst. 1 a 2.

Osoba, která byla k výsledku přibrána, se podle potřeby vyslechne k správnosti a úplnosti zápisu, k způsobu, jímž byl výslech prováděn, jakož i k způsobu, jímž vyslýchaná osoba vypovídala.

(3) Osobě mladší než 18 let lze klást otázky jen prostřednictvím orgánu činného v trestním řízení.

V současnosti je postup v přípravném řízení (trestním) nově upraven tak, že je-li jako svědek vyslýchána osoba mladší než osmnáct let o okolnostech, jejichž oživování v paměti by vzhledem k věku mohlo nepříznivě ovlivňovat její duševní a mravní vývoj, je třeba výslech provádět zvlášť šetrně a po obsahové stránce tak, aby výslech v dalším řízení zpravidla už nebylo třeba opakovat; k výsledku se přibere orgán sociálně-právní ochrany dětí nebo jiná osoba mající zkušenosti s výchovou mládeže, která by se zřetelem na předmět výsledku a stupeň duševního vývoje vyslýchané osoby přispěla k správnému vedení výsledku. Otázky lze klást osobě mladší než osmnáct let pouze prostřednictvím orgánu činného v trestním řízení.

Závazný pokyn policejního prezidenta č. 167, ze dne 30. prosince 2010, o činnosti na úseku mládeže.

§ 8 odst. 2, 4 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů

Při předávání prvotní informace dítěti mladšímu 15 let je jako zvláště zranitelné oběti třeba, vzhledem k jeho omezené způsobilosti k právním úkonům, poučit vždy také jeho zákonného zástupce nebo osobu odpovědnou za jeho výchovu. V případě osob mladistvých pak pouze v odůvodněných případech.

Dítě mladší 15 let lze k procesnímu úkonu předvolat prostřednictvím:

- jeho zákonného zástupce
- orgánu sociálně-právní ochrany dětí
- soudem ustanoveného opatrovníka.

Pokud, v nebezpečí z prodlení, vyžaduje závažnost a neodkladnost procesního úkonu nebo ochranného opatření, aby bylo dítě ve věku do 15 let neprodleně předvedeno na policejní útvar nebo jinam, úkon musí provádět policisté v civilním oblečení a s využitím vozidla v civilním provedení.

Pokud je předvedení prováděno ze školy nebo školského zařízení, policisté zajistí přítomnost orgánu sociálně-právní ochrany dětí nebo jiné osoby, která má zkušenosti s výchovou mládeže. Tato osoba musí být přítomna po celé době předvedení a provádění procesního úkonu, opatření nebo zákroku. Poté co pominou důvody předvedení, policisté dítě mladší 15 let předají zpět do školy nebo školského zařízení, případně jeho zákonnému zástupci nebo osobě odpovědné za jeho výchovu.

S dítětem, jako zvláště zranitelnou obětí jsou úkony zpravidla prováděny ve speciální výslechové místnosti za využití demonstračních pomůcek. Demonstračními pomůckami jsou zejména loutky Jája a Pája k demonstraci skutkového děje, kreslící pomůcky k zjišťování sociálních vztahů a podobně.

Pokud to může přispět ke správnému provedení úkonu, může být dítě vyslechnuto v jiném zařízení, například v dětském krizovém centru, zdravotnickém zařízení, diagnostickém ústavu a podobně.

S ohledem na okolnosti případu, má být v případě výslechu dítěte jako svědka po vydání usnesení dle § 160 odst. 1 tr. řádu, tedy v době, kdy je již znám obviněný, o tomto procesním úkonu proveden audiozáznam, aby nebylo nutno úkon v jedné chvíli před soudem opakovat (nebezpečí druhotné viktimizace).

Výslech dítěte ve věku do 15 let je možno provádět jako neodkladný úkon za přítomnosti soudce, pokud není znám pachatel (podezřelá osoba), a to dle § 158a trestního řádu.

Policisté jsou povinni o provádění úkonu s dítětem mladším 15 let vyrozumět zákonného zástupce. Pokud věc nesnese odkladu nebo objektivně nelze zákonného zástupce vyrozumět, je policista povinen o důvodech proč tak nemohlo být učiněno sepsat úřední záznam. Zákonný zástupce musí být vyrozuměn následně, poté kdy je to možné.

Úkony s dětmi ve věku do 15 let nelze provádět v době mezi 22:00 až 06:00 hodinou, s výjimkou úkonů neodkladných nebo neopakovatelných a u zločinů v případě nebezpečí z prodlení.

Po vyhodnocení přijatých podnětů, poznatků a tr. oznámení, policejní orgán postupuje podle tr. řádu a dle § 158 odst. 3 tr. řádu zahájí úkony tr. řízení. Od tohoto okamžiku prověřuje okolnosti, týkající se podezření na tr. činnost se syndromem CAN. Shromažďuje důkazy a zejména spolupracuje s **orgány sociálně-právní ochrany dětí, klinickými dětskými psychology, gynekology, pediatry**, příp. dalšími subjekty dle okolností případu, pedagogicko-psychologickými poradnami, neziskovými organizacemi zabývajícími se sexuálním či jiným násilím.

Základní informace získává zejména od orgánů sociálně-právní ochrany dětí, které provádí jednak šetření ve škole či rodinném prostředí a z psychologických vyšetření. Na základě takto předložené zprávy, policejní orgán vyhodnotí veškeré shro-

mážděné důkazy a rozhodne o dalším postupu. Pokud z uvedeného soustředěného spisového materiálu vyplývá, že se jedná o vyšší pravděpodobnost, že byl spáchán tr. čin se syndromem CAN na konkrétní osobě a zná konkrétního pachatele takového jednání, zahájí trestní stíhání ve smyslu § 160 odst. 1 tr.ř., tedy sdělí obvinění konkrétní osobě. Po sdělení obvinění je zpravidla proveden výslech dětské oběti, který je hlavním důkazem při řešení tr. činnosti se syndromem CAN.

Po celou dobu řešení případu je nezbytná zejména spolupráce s OSPOD. Ta spočívá nejen v získávání potřebných důkazů, ale také v řešení celé rodinné situace, protože v řadě případů pachatelem tr. činů se syndromem CAN je osoba blízká. Po dobu prověřování je nutné zajistit, aby nedocházelo ke kontaktu osoby obviněné s obětí, a to z důvodu ovlivňování průběhu tr. řízení a možného pokračování jednání pachatele. Hledají se nejvhodnější řešení, která jsou především ve prospěch konkrétního dítěte.

Bez mezioborové spolupráce nelze řádně řešit jakýkoliv případ podezření na protiprávní jednání se syndromem CAN.

Podezření o tom, že byl spáchán trestný čin oznámený fyzickou nebo právnickou osobou, není posuzováno podle svého označení, ale podle svého obsahu. Oznámení je zpravidla prošetřováno příslušným policejním orgánem. V případě, že se podezření potvrdí, jsou zahájeny úkony v trestním řízení a úřední záznam o tom je zaslán na příslušné státní zastupitelství, které následně postup policejního orgánu dozoruje a je oprávněno vydávat policejnímu orgánu ve věci závazné pokyny. V případě, že shromážděné důkazy odůvodňují zahájení trestního stíhání proti konkrétní osobě, policejní orgán zahájí vyšetřování.

Sbírka interních aktů řízení (SIAŘ)

Při provádění úkonů v rámci potírání CAN může docházet k poškozování oprávněných zájmů dítěte. Dochází k tomu především v případech, kdy úkony s dětmi provádějí policisté (policistky) bez dostatečných znalostí (vzdělání) zkušeností, do-

vedností a návyků, zejména s deficitem motivace nutné pro práci s dětmi a mládeží. Taková situace hrozí sekundární viktimizací dítěte (systémové týrání). Závazný pokyn policejního prezidenta č. 167, ze dne 30. prosince 2010, o činnosti na úseku mládeže, změny: ZPPP č. 72/2012, PPP č. 182/2013.

Tento závazný pokyn ve svém článku č. 9 požaduje, aby policejní specialisté, kteří se zabývají trestnou činností páchanou dětmi a páchanou na dětech, absolvovali zvláštní průpravu.

Sekundární viktimizace

Pojem sekundární viktimizace je užíván především v souvislosti s traumatizací oběti (dítěte) v důsledku necitlivého projednávání věci orgány činnými v trestním řízení. Především se jedná o případy obětí závažného trestného činu, zejména násilné nebo mravnostní povahy. Dítě se v rámci trestního řízení nachází v procesním postavení poškozeného (nyní též oběti trestného činu) a při nerespektování psychologických zvláštností dítě z hlediska vývojové psychologie dochází k jeho traumatizaci. Dítě se de facto nadbytečnou psychickou zátěží stává obětí trestního řízení. Zátěž může být způsobována především opakováním úkonů, přenášením zodpovědnosti na dítě, a zejména pak necitlivým (neprofesionálně vedeným) výsledkem.

Pojmem viktima je latinského původu a označuje se jím oběť kriminality. Primární viktimizace oběti je způsobena vlastním jednáním pachatele trestného činu. Sekundární viktimizace (druhotné zraňování oběti) může být v průběhu projednávání trestní věci způsobována chováním orgánů činných v trestním řízení soudními znalci, obhájci a dalšími osobami, které se účastní procesních úkonů v trestním řízení.

Povinnost policejního specialisty

Policejní specialista v problematice ochrany mládeže je povinen, zejména formou celoživotního vzdělávání, získávat, osvojovat si a dále prohlubovat potřebné znalosti, dovednosti a návyky. Především se jedná o:

- správný způsob provádění výslechu dětí ve věku do 15 let a mladistvých ve speciální výslechové místnosti s využitím speciálních výslechových pomůcek,
- sociálně-patologické jevy ovlivňující zdravý duševní a mravní vývoj mládeže a metody předcházení sociálně patologickým jevům v této oblasti,
- zásady kriminalistické taktiky a psychologie, včetně jejich uplatňování při újmě druhotnou (též systémovou) viktimizací,
- související obory (pedopsychologie, pedopsychiatrie, defektologie, etopedie a vývojová psychologie),
- syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte s využitím poznatků pro minimalizování následků již spáchaných trestných činů,
- znalosti a správnou aplikaci právních předpisů v problematice ochrany mládeže.

Dnem 1. srpna 2013 vešel v účinnost nový zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů. V důsledku této legislativní změny začala platit základní zásada trestního řízení, která byla novelou vložena do ustanovení § 2 trestního řádu jako odstavec 15.

Tato zásada zní:

Orgány činné v trestním řízení jsou povinny v každém období řízení umožnit poškozenému plně uplatnění jeho práv, o kterých je třeba ho podle zákona vhodným způsobem a srozumitelně poučit, aby mohl dosáhnout uspokojení svých nároků; řízení musí vést s potřebnou ohleduplností k poškozenému a při šetření jeho osobnosti.

Dítě je ve smyslu nové právní úpravy považováno za zvlášť zranitelnou oběť, což rozšiřuje její práva na zvýšenou ochranu. Dítě je zastupováno zákonným zástupcem, případně dalšími osobami, kterým jsou v tomto ohledu poskytovány příslušné informace.

Práva oběti trestného činu

1. právo na informace v rámci prvního kontaktu (jak bylo uvedeno v předchozím odstavci), které jí úplně a srozumitelně musí poskytnout policie, státní zastupitelství, vězeňská služba, částečně také zdravotnická zařízení;
2. právo na ochranu před hrozícím nebezpečím, například předběžná opatření podle zákona o policii nebo trestního řádu;
3. právo na ochranu soukromí, především se jedná o zákaz zveřejňování informací umožňujících zjištění totožnosti oběti;
4. právo na doprovod důvěrníka;
5. prohlášení oběti o dopadu trestného činu na její dosavadní život;
6. právo oběti v roli poškozeného na aktivní účast v trestním řízení, což znamená uplatnění všech procesních práv, například rozšířených podmínek přiznání nároku na právní pomoc poskytovanou zmocněncem (tohoto ustanovení může využít i opatrovník dítěte za dítě samotné) bezplatně nebo za sníženou odměnu.

Zvlášť zranitelné oběti (mezi které náleží děti) mají vedle všech standardních práv obětí trestných činů bez zvláštní žádosti také následující nadstandardní práva:

1. Právo na právní pomoc zmocněnce bezplatně nebo za sníženou odměnu v případě, že nemají dostatek prostředků.
2. Právo na citlivě vedený výslech v trestním řízení, a to s přihlédnutím k okolnostem, které ji činí zvlášť zranitelnou.

3. Podání vysvětlení i výslech by měly být prováděny osobou k tomu vyškolenou, stejného nebo opačného pohlaví (dle volby oběti) a to tak, aby se tyto úkony nemusely opakovat (kdyby k opakování došlo, pak by úkon měl být proveden stejnou osobou).
4. Aby výslech či podání vysvětlení a zajištění tlumočení bylo provedeno osobou stejného nebo opačného pohlaví. Takové žádosti zvláště zranitelné oběti je třeba vyhovět, nebrání-li tomu důležité důvody.
5. Aby byla přijata taková opatření, která zabrání bezprostřednímu očnímu kontaktu oběti s podezřelým / obviněným.

Zvláštní úprava platí pro děti (do 18 let)

V případě zvláště zranitelných obětí (dětí), je příslušný orgán povinen takové žádosti vyhovět nevylučuje-li to povaha prováděného úkonu. Pokud nelze žádosti vyhovět (vylučuje-li to povaha úkonu), zabrání se kontaktu oběti s pachatelem alespoň před a po skončení prováděného úkonu. V případech trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti musí vyhovět žádosti o vyloučení konfrontace mezi poškozeným mladším 18-ti let a obviněným.

Orgán činný v trestním řízení přijme taková (technická) opatření, která brání bezprostřednímu vizuálnímu kontaktu zvláště zranitelné oběti s podezřelým / obviněným. Například je využívána technika audiovizuální, pokud to však nevylučuje povaha prováděného úkonu, neboť současně nesmí být porušeno právo na obhajobu.

Novým procesním právem, které bylo zavedeno zákonem o obětech trestných činů, je právo oběti být již při podání vysvětlení a při úkonech trestního řízení doprovázena důvěrníkem.

Důvěrníkem může být fyzická osoba způsobilá k právním úkonům, kterou si oběť zvolí. Toto své rozhodnutí oznámí orgánům činným v trestním řízení písemně nebo ústně. Důvěrníkem nemůže být osoba, která má v trestním řízení postavení obvi-

něného, obhájce, svědka, znalce nebo tlumočníka. Důvěrník poskytuje oběti především psychickou a morální podporu. Důvěrník však nesmí zasahovat do průběhu úkonu. Jestliže by přítomnost důvěrníka narušovala průběh úkonu, může být z účasti vyloučen. V případě, že se tak stane – například pro své nevhodné chování, je nutné oběti umožnit, aby si zvolila důvěrníka jiného. Nesmí tak však vzniknout nepřiměřené obtíže a náklady spojené s odložením probíhajícího úkonu.

Pokud si svědek, tj. i oběť, o takovou informaci nepožádá a obviněný nebo odsouzený byl propuštěn nebo uprchl a přitom existuje důvodná obava, že svědkovi hrozí nebezpečí v souvislosti s jeho pobytem na svobodě, orgán činný v trestním řízení, Probační a mediační služba, věznice, zdravotnické zařízení, v němž odsouzený vykonává ústavní ochranné léčení, nebo ústav pro výkon zabezpečovací detence, neprodleně o této skutečnosti svědka informuje, a to prostřednictvím policejního orgánu, který vede nebo vedl trestní řízení v daném případě. Ten přijme potřebná opatření k zajištění bezpečí svědka, včetně jeho vyrozumění o propuštění nebo uprchnutí obviněného nebo odsouzeného.

Oběť trestného činu může být v trestním řízení zastupována zmocněncem. Některým obětem je za podmínek určených zákonem poskytováno zastupování zmocněncem – advokátem bezplatně. Vždy a bezplatně mají nárok na právní pomoc poskytovanou zmocněncem oběti mladší osmnácti let, nejde-li o trestný čin zanedbání povinné výživy.

Zákon o obětech trestných činů rovněž podstatně rozšířil práva zmocněnce poškozeného (oběti), a to zejména tím, že:

- je oprávněn být přítomen při vyšetřovacích úkonech již od zahájení trestního stíhání,
- může obviněnému i jiným vyslýcháným osobám klást otázky,
- může vznášet kdykoli v průběhu úkonu námitky proti jeho způsobu provádění,

- oznámí-li policejnímu orgánu, že se chce účastnit vyšetřovacího úkonu, je policejní orgán povinen zmocněnci včas sdělit, o jaký druh úkonu se jedná, dobu a místo jeho konání, ze sdělení musí být zřejmé, k čemu má tato osoba vypovídat,
- má-li se zmocněnec poškozeného nebo zúčastněné osoby zúčastnit výslechu svědka, jehož totožnost má být utajena, je policejní orgán povinen přijmout opatření, která znemožňují zmocněnci zjistit skutečnou totožnost svědka.

V případě, že obviněný není stíhán vazebně a hrozí důvodná obava, že bude například opakovat trestnou činnost, pro niž je stíhán nebo dokoná trestný čin, o který se pokusil, nebo vykoná trestný čin, který připravoval nebo kterým hrozil, a existuje důvod pro ochranu oběti, zejména jejího života, zdraví, svobody nebo lidské důstojnosti, nebo zájmů osob jí blízkých, nebo ochrana zájmů společnosti, může podle nové právní úpravy státní zástupce nebo soudce uložit obviněnému předběžným opatřením zákaz.

Dále jsou uvedeny pouze ty, které mohou mít souvislost se syndromem CAN:

- zákaz v souvislosti se syndromem CAN,
- zákaz styku s poškozeným, osobami jemu blízkými nebo s jinými osobami, zejména svědky,
- zákaz vstoupit do společného obydlí obývaného s poškozeným a jeho bezprostředního okolí a zdržovat se v takovém obydlí,
- zákaz zdržovat se na konkrétně vymezeném místě,
- zákaz užívat, držet nebo přechovávat alkoholické nápoje nebo jiné návykové látky,
- zákaz výkonu konkrétně vymezené činnosti, jejíž povaha umožňuje opakování nebo pokračování v trestné činnosti.

Předběžné opatření trvá, dokud to vyžaduje jeho účel, nejdéle však do právní moci rozsudku nebo jiného rozhodnutí, jímž řízení končí.

Pokud obviněný neplní uložená předběžná opatření, vystavuje se riziku:

- a) uložení pořádkové pokuty,
- b) uložení jiného druhu předběžného opatření, nebo
- c) vzetí do vazby.

Pedagogičtí pracovníci

1) Čím jsou školy a školská zařízení povinny se řídit?

Školská zařízení a školy jsou ze zákona povinny plnit tzv. oznamovací povinnost. Kromě trestního zákona a zákona o sociálně – právní ochraně dětí, jak už bylo podrobně zmíněno výše, se jedná především o:

- Zákon č. 561/2004 Sb., Školský zákon

Školní a Vnitřní řád

Školský zákon v paragrafu 30 vymezuje obsah Školního řádu. Školská zařízení mají Vnitřní řád. Při jeho vytváření je samozřejmě třeba respektovat výše zmíněné právní normy a školský zákon v platném znění, ze kterého by měl školní nebo také vnitřní řád (u školských zařízení) vycházet. Konečná podoba školního řádu se může mezi jednotlivými školami značně lišit. Jedná se o dokument, který vydává ředitel školy nebo ředitel školského zařízení (vnitřní řád). Školní řád upravuje chod školy, a mimo jiné stanovuje podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků nebo studentů a jejich ochrany před sociálně patologickými jevy a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí.

Jeho finální podoba je plně v kompetenci ředitele školy. V některých školních řádech nenalezneme jasné informace týkající se přímo syndromu CAN nebo jen ve velmi obecných rysech. Nejde o povinnost mít ve školním řádu tuto záležitost podrobně ošetřenou. Mnoho škol však už ve školním řádu body týkající se syndromu CAN rozpracované mají např. ve formě určitého krizového plánu pro pracovníky školy. Školní řád je pro žáky, rodiče i pedagogické pracovníky závazný.

V rámci postupu při podezření na syndrom CAN ve školním řádu může být zejména uvedeno:

- koho pedagog s podezřením na syndrom CAN informuje (vedení školy) a v jakém rozsahu,
- v jakém časovém horizontu se škola musí obrátit na další odborníky (většinou neprodleně),
- kdo za školské zařízení bude oficiálně činit oznámení na OSPOD a na Policii ČR (vedení školy nebo pověřený pracovník),
- mohou zde být doporučení, jak komunikovat s dítětem / mladistvým, případně s kolektivem spolužáků, zda a jakým způsobem komunikovat s rodiči (pokud jsou podezřelými coby pachatelé),
- doporučení pro udržení co největšího soukromí pro dítě, kterého se syndrom CAN může týkat. Ta se zde ale většinou neobjevují, přitom by mohla být pro pracovníky školy velmi užitečná spolu s proškolením pedagogů.

Školní řád (vnitřní řád) zveřejní ředitel na přístupném místě ve škole nebo školském zařízení a prokazatelným způsobem s ním seznámí zaměstnance, žáky a studenty. Pokud pedagogičtí pracovníci považují školní řád za nedostatečný v otázkách syndromu CAN u žáků, mohou iniciovat jeho změny a úpravy navrhnout vedení školy nebo poukázat na potřebu dalšího vzdělávání v této oblasti.

Obecný postup:

- pedagog má podezření na syndrom CAN u dítěte,
- pedagog kontaktuje ředitele školy/školského zařízení,

- pedagog předává informace, které získal pozorováním nebo rozhovorem s dítětem či jinými zaangażovanými osobami,
- škola či školské zařízení prostřednictvím ředitele nebo jiné pověřené osoby ze zákona neprodleně kontaktuje OSPOD a informuje jeho pracovníky o podezření, které pojala v případě konkrétního žáka / studenta,
- škola ze zákona neprodleně informuje také Policii ČR,
- škola je povinna dále poskytnout součinnost a informace směrem k OSPOD, pokud si je od ní vyžádá (v případě syndromu CAN neplatí mlčenlivost).

2) S kým pedagogové mohou při řešení syndromu CAN spolupracovat?

Pedagogičtí pracovníci mohou v případech podezření na syndrom CAN spolupracovat zejména:

- **Se sociálními pracovníci a pracovníky OSPOD.** Pedagog na rozdíl od lékařů, policistů a dalších odborníků tráví s žáky / studenty poměrně hodně času a může být cenným zdrojem informací, které získá pozorováním či rozhovorem. Žáka zná a může vyjádřit také svůj názor vycházející ze znalosti dítěte. Pro pracovníky OSPOD je velkou pomocí, pokud mohou s pedagogy spolupracovat již preventivně např. v rámci konzultací, na kterých si pedagog udělá lepší přehled o možnostech a službách, které OSPOD může svým klientům nabídnout. Obě strany poté vědí, na koho se obracejí a s kým spolupracují. Pro pedagoga může být známé prostředí OSPOD výhodou při řešení syndromu CAN – může mu poskytnout větší jistotu, že ví, na koho se obrací.
- **S výchovným poradcem, školním psychologem, s metodikem prevence** v rámci své školy či Pedagogicko-psychologické poradny – s odborníky, kteří mívají zkušenost s řešením podobných situací a mohou být pro pedagoga (i žáka) účinnou podporou. V případě potřeby vést s dítětem nebo jeho rodiči

rozhovor kvůli podezření na syndrom CAN, může pedagog postup při rozhovoru s těmito kolegy konzultovat nebo je požádat přímo o přítomnost při rozhovoru. (Pokud takový postup není v rozporu s vnitřním řádem školy). Zároveň mohou mít k dispozici kontakty na síť dalších externích odborníků v kraji.

- **S pomáhajícími organizacemi, které poskytují psychologické služby a krizovou intervenci.** V momentě, kdy je dítě v akutním ohrožení nebo jeho psychický stav pedagog neumí sám zvládnout nebo usoudí, že by žáku prospěla odborná psychologická podpora, může škola využít spolupráci s krizovým centrem nebo jiným zařízením (linka důvěry), které pracuje s dětmi v akutní krizové situaci (krizová intervence, poradenství, podpůrná psychoterapie). Takový postup může dítěti pomoci projít celým procesem stabilněji a bezpečněji. Podporu může pedagogický pracovník využít také pro sebe, protože řešení podezření ze syndromu CAN může vyžadovat mnoho energie a může být značně psychicky náročné. Účinnou formou pomoci je zde konzultace s psychologem, využití supervizního setkání apod.
- **S orgány činnými v trestním řízení (Policie)**

3) Kde mohou pedagogičtí pracovníci dožadovat informace, komu je zase naopak poskytovat a případně za jakých okolností a jakou formou.

- Pedagogové jsou povinni informovat OSPOD, pokud si informace od nich vyžádá v rámci šetření případu.
- Pedagogové jsou povinni podat informace orgánům činným v trestním řízení (Policie ČR) na vyžádání.
- Na informace o průběhu šetření jednotlivých případů nemá pedagogický pracovník nárok a pracovníci OSPOD ani Policie ČR nejsou povinni informace škole sdělovat.

Viz. www.pedagoginkluzce.cz/26-oznamovaci-povinnosti-skol-a-skolskych-zarizeni

Společná doporučení

Obecná doporučení pro vedení rozhovoru s dítětem

Týrané a zneužívané děti mohou mít problém důvěřovat druhým. Pro navázání vztahu s těmito dětmi je nezbytné vytvořit bezpečný prostor, ve kterém by se mohly opřít o jasně vymezené hranice a zažily pocit podpory, bezpečí a důvěry.

Jak můžete zvýšit pocit bezpečí dítěte:

- respektujte osobní prostor dítěte
- seznámte dítě s prostředím Vašeho pracoviště (např.: „Chtěl bys vědět, jak to u nás vypadá? Na chodbě je čekárna, v této místnosti si povídáme a hrajeme s dětmi, vedle je místnost, kde pracují mí kolegové, naproti je WC.“)
- přiměřeně jeho věku dítěti vysvětlíte, kolik času mu můžete věnovat, případně zda se můžete vidět znovu
- sdělte dítěti informace o Vaší roli, Vašich kompetencích, instituci či organizaci, ve které pracujete (např.: „Do našeho centra si chodí děti, které něco trápí, popovídat“, nebo: „Často za mnou chodí děti, které se něčeho bojí nebo je něco trápí a já jim pomáhám tomu strachu a trápení porozumět a vypořádat se s ním“, apod.)
- dejte dítěti prostor pro jeho otázky a vyjádření jeho očekávání.

Na otázky vždy odpovídejte pravdivě. Pokud se Vás např. dítě zeptá, zda tatínek bude muset jít do vězení, nedopovídejte, že ne, pokud existuje byť jen malá šance, že by k tomu mohlo dojít. Můžete dítěti např. odpovědět, že nevíte, protože o tom rozhodují jiní lidé a zopakovat mu, jaké jsou Vaše kompetence a v čem mu můžete pomoci Vy.

Při rozhovoru využívejte aktivního naslouchání, podpořte dítě, aby Vám samo řekl svůj příběh, používejte otevřené otázky. Povzbuzujte dítě ve vyprávění, projevte svůj zájem a pozornost (např. „Můžeš mi o tom říct něco víc?; Jak se ti to stalo?; Zajímá mě, co se ti přihodilo“; apod.). Nenuťte dítě do rozhovoru, pokud se mu nechce mluvit nebo vidíte, že ještě není připraveno. Umožněte dítěti, aby samo rozhodlo, kolik Vám toho chce říci. Některé děti se syndromem CAN mohou mít potíže s udržení pozornosti a vyprávění o traumatických zkušenostech pro ně může být velmi vyčerpávající. Dovolte jim udělat si přestávku nebo v rozhovoru pokračovat jindy.

Všímejte si emocí a tělesných reakcí dítěte a validujte je.

Pachatelé násilí své chování bagatelizují a snaží se důsledky týrání minimalizovat. Tím však popírají bolest, strach, bezmoc a další emoce, které týrané a zneužívané děti prožívají. Devalvují tedy i jejich emoce a tyto děti pak neví, zda je to, co cítí, skutečné, adekvátní situaci a zda se na své pocity mohou spolehnout jako na odraz reality nebo jen „výplod jejich fantazie“. Díky tomu se cítí více nejisté a zranitelné.

Dítě můžete podpořit a posílit u něj pocit důvěry potvrzením jeho emocí. Když Vám např. vypráví o tom, jak se bálo, když se táta vracel domů a schovávalo se pod postel, můžete mu říci, že vnímáte jeho strach, který prožívalo.

Řekněte dítěti, že týrání a zneužívání není jeho vina, že nikdo si nezaslouží takové zacházení a za násilí je vždy zodpovědný ten, kdo se ho dopouští.

Dítě můžete v rozhovoru povzbudit také tím, že mu řeknete, že si ceníte toho, že se Vám svěřilo a můžete vyzdvihnout jeho odvahu, např.: „Cením si toho, že jsi mi řekl o tom, co jsi prožil. Víím, že není snadné o těchto věcech hovořit a vyžaduje to kus odvahy a hodně síly, aby se k tomu člověk odhodlal. Myslím, že jsi opravdu statečný.“

Informace, které Vám dítě sdělí, ve Vás mohou vyvolat silné emoce. Snažte se zůstat klidní, nedávejte najevo své překvapení, šok, či znechucení. Budete-li mít pocit, že své emoce nemůžete kontrolovat, dopřejte si jednu či dvě minuty a zhluboka

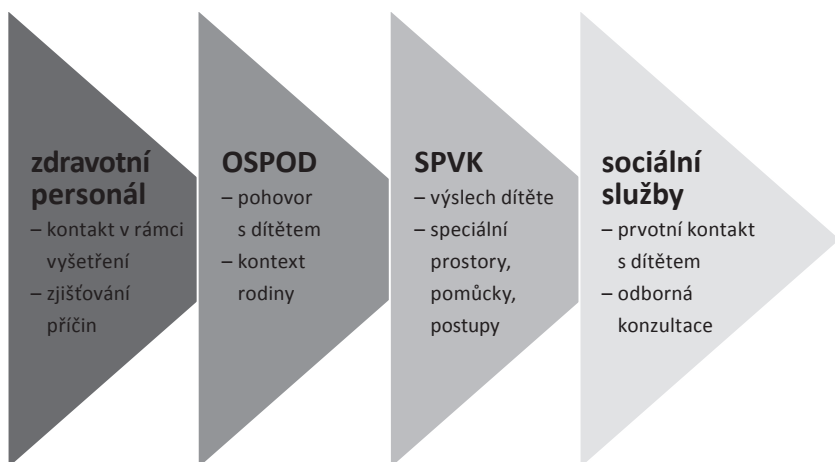
dýchejte. Můžete jít otevřít či zavřít okno, přinést sobě i dítěti něco k pití apod. Tyto drobné úkony Vám umožní vytvořit si prostor pro sebe, kdy se můžete zhluboka nadechnout a stabilizovat se.

Přestože byste měli držet své emoce pod kontrolou, můžete zůstat v kontaktu s dítětem autentičtí a sdělit mu například, že je Vám líto, co se mu stalo a že jste tady proto, abyste mu pomohli. Někdy může dítě podpořit zjištění, že podobnou zkušenost mají i jiné děti. Týrané a zneužívané děti si totiž často myslí, že k násilí dochází pouze u nich, protože příčiny násilí mají spojené se svou osobou (neposlechly rodiče, provokovaly, apod.). Cítí se stigmatizované a odlišné od ostatních. Poznání, že i jiné děti zažily podobnou situaci, jim může pomoci, ale pozor, aby takové sdělení nevnímaly jako bagatelizaci jejich problému.

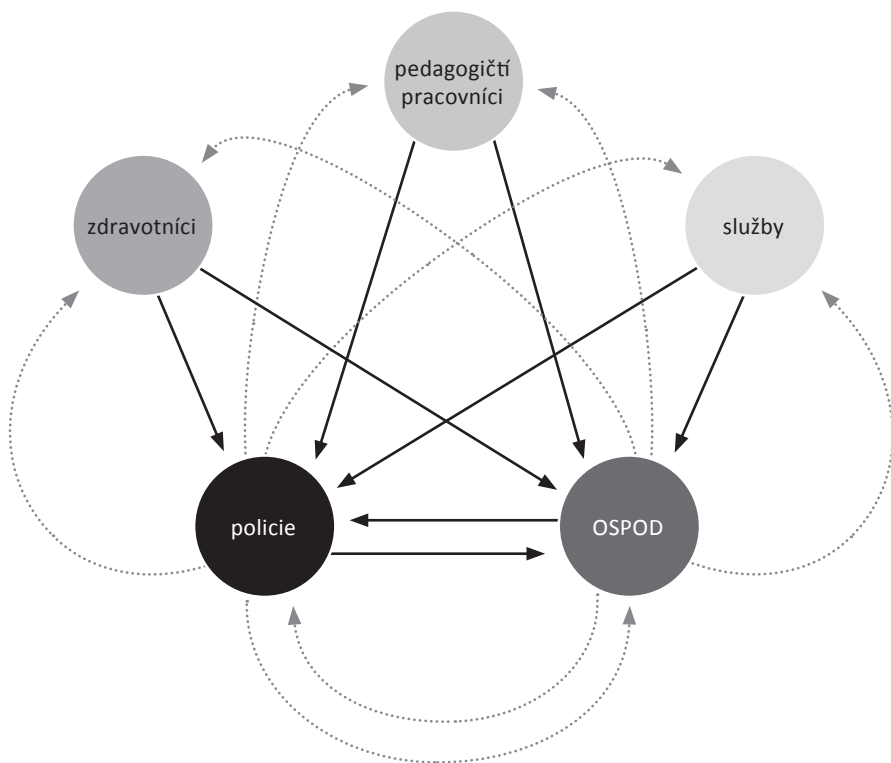
Čemu se v rozhovoru s dítětem vyhnout

- Kladení uzavřených otázek (např.: „Uhodil tě táta?“ Vhodnější je zeptat se např.: „Můžeš mi říct víc o tom, jak se ti to stalo? Co se stalo potom?“; „Některé děti mají zkušenost s tím, že jim někdo ublížil, stalo se ti taky někdy něco podobného? Můžeš mi o tom říct více?“).
- Hodnocení a kritizování násilného rodiče nebo rodiče, který o týrání či zneužívání věděl, ale nezasáhl. Děti se syndromem CAN prožívají vůči týrajícímu rodiči velmi protichůdné pocity. Mohou ho nenávidět, bát se ho, ale protože se jedná o velmi blízkou osobu, na které jsou citově i existenčně závislé, mají k ní velmi silnou vazbu, která může být posilována společně strávenými chvílemi, kdy k týrání a zneužívání nedochází, kdy se násilná osoba naopak chová mile a vlídně. Pokud budete týrajícího rodiče před dítětem kritizovat nebo odsuzovat, pocity loajality a potřeba ochránit rodinu mohou způsobit, že s Vámi dítě nebude chtít o své situaci hovořit.
- Používání slov, kterým dítě nerozumí nebo která by v něm mohla vyvolat úzkost, jako např. znásilnění, incest, vězení, týrání apod. Buďte naopak vnímaví k tomu, jaká slova a označení dítě používá a přizpůsobte se jeho slovníku.

- Kladení otázek směřujících ke zjištění, proč došlo k násilí (např. „Proč myslíš, že tě táta uhodil?“) nebo proč o týrání a zneužívání ještě nikomu neřeklo. Posílili byste u něj pocity viny a snížili jeho motivaci s Vámi dál v rozhovoru pokračovat.
- Kladení stejných otázek, jen jinak formulovaných proto, abyste si ověřili, zda dítě odpoví shodně a zda si nevymýšlí.
- Neslibujte dítěti, co nemůžete dodržet. Pokud Vás dítě požádá, abyste nikomu neříkali o tom, co Vám vyprávělo, vysvětlíte mu v závislosti na konkrétní situaci, že si o tom budete muset promluvit např. s někým, jehož úkolem je zajistit, aby byly děti v bezpečí. Tvrzení jako „zůstane to naše tajemství“ nebo „nedovolím, aby ti někdo ještě ublížil“, mohou podkopat důvěru dítěte ve Vás i další osoby, zejména pokud dítě následně zjistí, že jste slib nedodrželi. Dítě pak může nabýt pocit, že mu stejně nikdo nepomůže a že je lepší se nikomu nesvěřovat.

Oznamovací povinnost → a dožadovací právo v případech CAN

O autorech

Mgr. Klára Šimáčková Laurenčíková

odborný garant

Vystudovala speciální pedagogiku na PedF UK. V současné době zde působí jako externí pedagožka a dokončuje doktorské studium. Pracovala v Jedličkově ústavu a školách. Působila v nevládních organizacích zaměřených na pomoc osobám ohroženým domácím násilím a obětím obchodování s lidmi. Vedla podpůrné skupiny pro děti z rodin zasažených násilím. Absolvovala psychoterapeutický výcvik a výcvik v somatickém koučování. Účastnila se celé řady kurzů zaměřených na práci s traumatem. Ve státní správě zastávala pozici vedoucí oddělení sociálně právní ochrany dětí na Ministerstvu práce a sociálních věcí a náměstkyni ministra na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy. Do její působnosti patřily agendy sociálně právní ochrany dětí, ústavní výchovy, speciálního školství a prevence rizikového chování dětí a mládeže. Je předsedkyní České odborné společnosti pro inkluzivní vzdělávání a místopředsedkyní Vládního výboru pro prevenci domácího násilí. Poskytuje služby projektové supervize, moderace a facilitace.

Věra Bechyňová, DiS.

Vzděláním je sociální pracovnice. Absolvovala Vyšší školu sociální práce v Praze a řadu certifikovaných kurzů v ČR i v zahraničí zaměřených na komunikaci, sebepoznání a na individuální/týmovou práci s ohroženou rodinou. V roce 1995 založila občanské sdružení STŘEP – České centrum pro sanaci rodiny, kde pracuje jako ředitelka. Věnuje se zavádění nových programů (sociální služby, vzdělávací programy) do praxe i do legislativních úprav, které jsou zaměřené na prevenci nebo alternativu k odebrání ohrožených dětí z rodin do zařízení pro výkon ústavní výchovy, a nebo na návrat dětí zpět do kvalitativně lepšího rodinného prostředí. Veškerá její činnost je zaměřena na řešení syndromu CAN.

MUDr. Pavel Biskup

Získal atestaci I. a II. stupně v oboru Pediatrie a specializační atestaci v oboru Sociální lékařství a organizace se zaměřením na veřejné zdravotnictví. V roce 2003 získal licenci ČLK pro výkon funkce vedoucí lékař-primář pro obor pediatrie a v roce

2012 specializační diplom pro obor praktický lékař pro děti a dorost. Působil jako odborný pracovník ve Vědecko-výzkumné laboratoři preventivní a sociální pediatrie při katedře pediatrie ILF v Praze. V současné době působí jako ředitel příspěvkové organizace Dětské centrum Strančice a od roku 1998 jako OSVČ, praktický lékař pro děti a dorost. Je autorem Dotazníku o úrazu dítěte a Doporučeného postupu pro diagnostiku a terapii syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte určeného pro praktické lékaře. Odborně publikuje v oblasti problematiky péče o dítě (Česko-Slovenská Pediatrie, Zdravotnické noviny, Náhradní rodinná péče, Pediatrie pro praxi, aj.). Jeho odborná činnost zahrnuje i přednášky pro MZ ČR, MPSV ČR, MŠMT ČR, MV ČR, IMS, Dům rodin Smečno, apod.

Mgr. Kristýna Jůzová Kotalová

Vystudovala Zdravotně sociální fakultu Jihočeské univerzity. Od roku 2005 působí na Ministerstvu práce a sociálních věcí v oblasti sociálně-právní ochrany dětí, se zaměřením na metodické vedení orgánů sociálně – právní ochrany dětí a multidisciplinární spolupráci. Stejnou dobu se věnuje i lektorské činnosti, včetně problematiky CAN – přednáškám pro sociální pracovníky, ale též pro multidisciplinární týmy.

JUDr. Martin Kloubek, Ph.D.

Právník se specializací na trestní právo, kriminologii a kriminalistiku. Působí též jako soudní znalec v oboru kriminalistika. Bývalý policejní rada, podplukovník služby kriminální policie a vyšetřování – specialista v oboru vyšetřování zvláště závažné násilné a mravnostní trestné činnosti (vedoucí oddělení vražd). Nyní působí jako akademický pracovník Policejní akademie ČR v Praze, Fakulta bezpečnostně právní, katedra kriminální policie. Externě přednáší kriminalistiku na Právnické fakultě UK v Praze. Je dlouholetým členem představenstva Bílého kruhu bezpečí (občanské sdružení pro ochranu obětí kriminality) – v rámci představenstva pověřen sledováním problematiky dětských obětí, včetně syndromu CAN. Aktivně se věnuje lektorské činnosti, zejména pro tato pracoviště: IMZ (instruktážně metodických zaměstnání) Policejního prezidia ČR, Bílý kruh bezpečí, Justiční akademie v Kroměříži. Je autorem řady odborných článků a publikací (také v oboru dětských obětí).

Mjr. PhDr. Alena Kolářová

Absolvent Masarykovy univerzity v Brně, Filozofická fakulta, kterou ukončila rigorózní zkouškou. Po ukončení VŠ působila jako pedagog v policejním školství a později začala působit jako vyšetřovatel na Krajském ředitelství hl.m. Prahy, kde se později začala specializovat na trestnou činnost páchanou dětmi a na dětech, především případy sexuálně zneužívaných a týraných dětí. Nyní vykonává pozici vedoucí oddělení Služby kriminální policie a vyšetřování Krajského ředitelství hl.m. Prahy, které se specializuje na trestnou činnost páchanou dětmi a na dětech a mravnostní trestnou činnost. Hlavní specializací jsou sexuálně motivované trestné činy páchané na dětech. V rámci své činnosti sama organizuje školení pro policisty specialisty zabývající se problematikou dětí, zejména aplikací syndromu CAN v policejní praxi. V současné době je lektorem Vyšší policejní odborné školy v Hrdlořezích, kde je realizován kurz Výslech dětského svědka.

PhDr. Branislava Marvánová Vargová

Vystudovala jednooborovou psychologii na FF UK, kde obhajovala také svou rigorózní práci na téma domácího násilí a jeho dopadů na prožívání obětí a dětí, které jsou jeho svědky. V roce 2011 ukončila prezenční část psychoterapeutického výcviku v Gestalt terapii, v roce 2013 zahájila výcvik v Biosyntéze. Pracuje jako psycholožka v o. s. ROSA, které se specializuje na problematiku domácího násilí. Jako lektorka vedla školicí programy zaměřené na násilí v rodině pro sociální pracovníce, policisty, zdravotníky i pedagogické pracovníky. V letech 2008–2009 byla předsedkyní Výboru pro prevenci domácího násilí při Radě vlády pro rovné příležitosti žen a mužů, aktivně se podílela na prosazení stalkingu jako trestného činu a zavádění postupů interdisciplinární spolupráce v případech násilí v rodině.

Mgr. Lucie Petříčková

Vystudovala Teologickou a Pedagogickou fakultu Jihočeské univerzity, obor učitel náboženství a etiky a učitelství pro 1. stupeň ZŠ. Na Západočeské univerzitě absolvovala v rámci programu celoživotního vzdělávání rozšiřující studium speciální pedagogiky pro pedagogy. Od roku 2006 pracuje v Diakonii ČCE v západních Čechách ve službách sociální prevence. Těžiště jejího působení spočívá především v oblasti péče o ohrožené děti a jejich rodiny.

MUDr. Jana Tytlová

Vystudovala Lékařskou fakultu UK v Plzni , získala specializaci v oboru pediatrie. Sociální pediatrii a syndromu CAN se věnuje řadu let ve své praxi dětské lékařky. Od roku 2001 je ředitelkou Dětského centra Plzeň, kde vede multidisciplinární tým zabývající se danou problematikou. Je předsedkyní Komise sociálně-právní ochrany dětí Magistrátu města Plzně a Poradního sboru pro sociálně-právní ochranu dětí Plzeňského kraje.

Multidisciplinární spolupráce při řešení syndromu CAN v Plzeňském kraji

Metodické doporučení

Projekt:	Mgr. Radka Dydňanská
Autoři:	Věra Bechyňová, DiS. MUDr. Pavel Biskup Mgr. Kristýna Jůzová Kotalová JUDr. Martin Kloubek, Ph.D. PhDr. Alena Kolářová PhDr. Branislava Marvánová Vargová Mgr. Lucie Petříčková MUDr. Jana Tytlová
Obálka:	Eva Barchánková
Grafická úprava:	MgA. Jana Hradcová
Vydal:	ACADEMIA IREAS, o. p. s.
Tisk:	Powerprint, s.r.o., Praha
Náklad:	300 ks